БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 207 (8114) | 1956 оной сентябрийн 2, воскресенье | Сэн 20 мүнгэн

Грузинска ССР. Зургаадахи табанжэл соо Терек дээрэ Дарьяльска гидроэлектростанци баригдаха юм. Мүнөө эндэ бэлэдхэлэй хүдэлмэри хэжэ байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: бэдэрэлгын экспедициин хүдэлмэрилэгшэд ГЭС-эй баригдаха газарта хүдэлмэрилжэ байна.

ТАСС-эй фотохронико.

Нүүдэл худалдаа наймаа һайнаар эмхидхэхэ

...дөөдэ культурна худалдаа ...аа һайнаар эмхидхэхэ гээшэ ...хала удхашанартай хэрэг

...өө, эгээл энэ үедэ тэжээл ...лэй, таряа хуряалгын ...эринүүдэй түлэг дундаа ...гдажа байхада, тэндэ ...даг колхознигуудые, ...аторнуудые, городһоо ...ажалшадые элдэб эд ...аар саг соонь хан...гээшэ худалдаа най...й организацинуудай нэ...ндын хэрэг болоно. ...райсоюзууд болон сель...и нүүдэл автолавка эм...э, холын бригада, гүүр...тые хангана. Энэнь һай...ай. Юуб гэхэдэ, колхозой ...үүдһээ, хүдэлмэришэнэй ...уудһаа холо ажаллажа ...колхознигууд элдэб жэ...жа зүйлнүүдые, түрүү...эргсэлэй эд бараа (зу...тамхи, сай, сахар, мыло, ...тэ) абахын тула мага...дэржэ ошохогүй, харин ...а, отог дээрээ энэ хэрэг...зүйлнүүдээ нүүдэл авто...ерэхэдэ абадаг байна. ...автолавка Изолгын ...оз эмхидхээ. Иволгын, ...ын, Гильбэрын уужам ...тагуудаар үбһэшэдэй, ...аторнуудай ажалладаг ...а, полинууд дээгүүр энэ ...автолавка (наймаалаг...Ирина Кокорина) ходо...ажа байдаг. Эд бараа ...аха үдэр бүриингөө ...барие нүхэр Кокорина ...лүүлэн дүүргэдэг юм.

...нүүдэл худалдаа най...эмхидхэхэ талаар Сэлэн...магай Селендумын сель...правлени һайн үүсхэл ... Гансаханшье үбһэ, та...уряалгын үедэ бэшэ, бү...алдээ тус сельпогой нүү...арёк (наймаалагшань нү...ыбденова) хододоо холын ...отаранууд дээгүүр яба...удалдаа наймаа эмхидхэ...ээ ларек худалдан абаг...эрилтые хараадаа аба...ун зоной ехээр хэрэглэдэг ...аа саг соонь асардаг ...тай.

...нэ хүдөөгэй магазинуу...он нүүдэл ларегуудай ...рие зүбөөр эмхидхэ...бараанай эрьесын тү...алтатайгаар дүүргэгдэ...нсал, тэндэхи худалдаа ...анай организацинуудай ...эрилэгшэдһөө үүсхэл ...го, эмхидхэхы шадаба...гтэй байна.

...а арад зоной эрилтэдэ ...хэрэгээр ханданаб, тэн...дөөгэй магазинай хү-дэлмэри хайша хэрэгээр табигданхай байдаг. Мүнөөшье, хүдөөдэ байһан хүн зоной унаһан малгайгаа абаха сүлөө забдагүй хүдэлжэ байхада, тэндэхи зарим сельпонуудай болон магазинуудай хүдэлмэрилэгшэд гэрһээшье гарангүй, магазинаа ойро зуура нээхэ һаа нээгээд, үгышье һаа, миин лэ һанаа амархан һуужа байдаг. Имэ наймаалагшад нүүдэл наймаа эмхидхэхэ гэхэдээ «намһаа саагуур, наранһаа наагуур» гэдэгтэл «шэхэ дүлии, нюдэ балай» һууха дуратай байдаг. Һаяханшье, Үбэр-Зөөхэйн сельпогой түрүүлэгшэ нүхэр Цыденов нүүдэл наймаа эмхидхэхэ тушаа сомоной Соведэй сесси дээрэ [illegible] үгэнүүдые хэлэһэн юм. Теэд, үнэн дээрээ болоходо тус сельпо мүнөөшье бологор нүүдэл наймаа эмхидхээдүй байһаар. Эндэхи холын гүүртэ, отарануудай малшад, мүн үбһэ, таряа хуряалга дээрэ ябагшад аяар хэдэн модоной газарһаа колхозой центр гү, али комплексно бригада ерэжэ, тэндэһээ хэрэгсэлтэ зүйлнүүдээ абаха баатай болоно. Заримдаа арай гэжэ магазинда ерэхэдэнь шухала хэрэгтэй үргэн хэрэглэлэй эд бараан үгы шахуу, хомор байдаг.

Мүн иимэрхүү байдал Мухаршэбэрэй аймагай Никольско сельпогой (түрүүлэгшэнь нүхэр Ерофеев) магазинуудта үзэгдэнэ. Энэ сельпо тэндэхи «Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүдые шухала хэрэгтэй эд бараагаар хүсэд хангажа шаданагүй.

Хүдөөгэй арад зоной үдэрһөө үдэр бүри ургажа байгаа эрилтэнүүдые хүсэдөөр хангаха хэрэгтэ худалдаа наймаанай организацинуудай хүдэлмэрилэгшэд бодото анхаралаа хандуулжа, дутуу дундануудаа дары зайсуулхын тулада эрид хэмжээнүүдые абаха зэргэтэй.

Мүн нютагуудтахи партийна, советскэ организацинууд олониитэдэ түшэглэн, хүдөөгэй магазинуудай болон сельпонуудай хүдэлмэрине хинан шалгажа, тэдэнэй хүдэлмэридэ анхаралаа ехээр табиха уялгатай.

Хүдөөгэй магазин бүхэнэй хүдэлмэрие һайжаруулха, холын гүүртэ, бригадануудаар нүүдэл наймаа эмхидхэхэ, ажалшадай эрилтые дүүрэнээр хангаха гээшэ советскэ худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдэй нангин уялгань болоно.

Ургасаяа эршэмтэй түргэнөөр, эрхим шанартайгаар хуряажа абая!

Торидо амяарлан хуряалгые тооногүй

Поли дээрэ эдеэшэһэн таряанай үнгэ холоһоо харахада тад ондоо болоод шаргалтан халюурна. Торидо тарилгань зэдынхидһээ нэгэ бага эртэ хэгдээ. Тиигэбэшье Зэдын колхозууд таряагаа хуряажа байна. Торидошье энэ хүдэлмэри эхилхээр болоһон байгаа.

«Улаан Бургалтай» колхозой правлени соо орон гэхэдэ, артелиинь түрүүлэгшэ нүхэр Яковлев хэдэн хүнүүдтэй тэнюуншэг янзатай һуужа байба. Түрүүлэгшын һанаашаар «таряаниинь эдеэшээдүй, «ногоон» зандаа» байгаа ха юм.

— Таряа хуряалгаяа эхилжэ байна гүт? — гэжэ асуухада:

— Үшөө үдыбди, таряамнай ногоон, һүн эдеэтэй байһаар, — гэжэ нүхэр Яковлев харюусаба. Тиихэдэнь колхозой агроном түрүүлэгшын хэлээшые эрид буруушаан, «хуряахаар болоһон таряан яһала бии» гээд, полинуудые дурдана.

Тиигэһээр байтар телефоной хонхо жэнгиржэ, правлениин түрүүлэгшэ удаан хөөрэлдэбэ. Багсаахада, партиин айкомой секретарь нүхэр Марков хуряалгаа шамдажа эхилхэ эрилтэ табина хэбэртэй. Тиихэдэнь нүхэр Яковлев хэлэдэгээл хэлэнэ.

Энэ хөөрэлдөөе дуулаад, таряанай ногоонике нюдөөрөө харахын тула поли дээрэ гарахадамнай Доодо Бургалтайда—колхозой центрһээ холо бэшэхэнэ—дүшөөд гектар талмайн хара таряан үшинэй эдеэшээд, хэзээшьегүй хуряахаар болоһон байба. Дээдэ Бургалтайдахи Обоо гэжэ газарта мүн 70—80 гектар тухай талмайн шэниисэ хуряагдахаар болошонхой байгаа. Иимэ таряанай Гыдендэ, мүн бусад участогуудта бии байһыень колхозой партийна организациин секретарь нүхэр Бубеев батална.

Үнэндөө эндэхид хуряалгада бэлэдхэлгүй байһан дээрэһээ ургаса үшөө эдеэшээдүй, гэжэ шалтана. «Таряанай ногоон хадань, Бургалтайн МТС-эй хүтэлбэрилэгшэдэй һанаан баһа зоболсоогүй ха. Иимэ тэнюун, яаралгүй, һуудагһаань болжо, амяарлан хуряахаар асарагдаһан жаткануудшье хадажа эхилхэ хэбэргүй. Лафетнэ нэгэ жаткань шэрэхэ тракторгүй хэбтэнэ.

Тэрэшэлэн полевой стан, ток, склад гэхэ мэтэнь бэлэн болоодүй байһаар.

Амяарлан хуряалгын аша туһада этигэхэгүй ябадал ондоо нэгэ колхозой түрүүлэгшын зүгһөө үзэгдэнэ. Сталинай нэрэмжэтэ колхозой поли дээрэ хүдэлмэрилдэг тракторна бригадын бригадир нүхэр Федотов иимэ гомодолтойгоор Бургалтайн МТС-тэ гүйлгэжэ ерээ:. Сталинай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Григорьев, агроном Павлов гэгшэд амяарлан хуряалгада механизаторнуудые оруулаад байтараа, «энэ аргаар таряан абтаха гү, али үгы гү. мэдэгдэнэгүй, шэнэ юумэ гээшэ» гэжэ тээлмэрдээд, һайнаар хадажа байһан жатка хүдэлгэхыень хориһон юм.

Гадна, ямар таряае хэды шэнээн хэмжээтэйгээр хадаха заабари мэдэхэгүй байһан дээрэһээ тус колхозой хүтэлбэрилэгшэд таряанай узуурта ургалсаһан буртаг үбһэ сабшалсахые механизаторнуудта дурадхаһан байна. Тэрэ буртаг үбһэ хуряалсахада, таряаниинь газарта нялдан хэбтээд, хатахагүй, гэмтэхэ болоно. Мүн тэрэ ногоониинь хедерэй транспортёрой валигые орёожо, жаткые һаатуулна. Шэнэ аргаар һайн таряа хадуулхаяа тэбшэжэ ядаад, буртаг үбһэтэй гү, али набтараар ургаһан таряа хуряахые оролдоно.

— Жаткаар хадахада мүр гаргажа үгэнэгүй. Арайхан хорёод гектар хадаад байшабабди. Таряан үни хадахаар болоо,—гэжэ нүхэр Федотов мэдүүлнэ.

Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз (Желтура) энэ жэлдэ һайн ургасатай таряа хуряахаар хүлеэнэ. Тэрээниие үрдижэ, саг соонь хуряагаагүйдэ энэ баян ургасата таряан айраха, гээгдэхэ байһаниинь элитэ. Хадаха таряагаа шэлэжэ олоогүй байһан дээрэһээнь энэ колхозой поли дээрэ хүдэлмэрилхэеэ ерэһэн жатканууд миин байна. Тэрэ мүртөө нэгэниинь таряа хадалгада бэлэн болгогдожо тааруулагдаагүй байха юм. Дурсагдагша колхоз амяарлан хуряагдаха полиёо бэлдэжэ, мүр гаргаадүй байһаар.

Колхозууд хуряалгада ябаха хүнүүдые оложо үгэнгүй, МТС-эй техникые һаатуулна. «Заветы Ильича», «Улаан Бургалтай» колхозууд комбайнай агрегадуудые бүридүүлээдүй, ядахын сагта солоомо бухаллаха тэргэнүүдые олоодүй байна.

Механизаторнуудай байха полевой стануудые эндэхи колхозууд мүнөө хүрэтэр бэлэн болгоогүй байһаар. Жэшээлхэдэ, Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо хүдэлмэрилхэ Бургалтайн МТС-эй 11-дэхи тракторна бригада байратай болоодүй. Мүн Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Дурен нютагта ажалладаг нүхэр Лалетинэй бригадын хүдэлмэрилхэ газарынь бэлэн бэшэ.

Амяарлан хуряалга Бургалтайн МТС-эй харьяата колхозуудта ехээр тоогдоногүй гэхэдэ зохихо. Хуряагдаха ёһотой 6760 га орооһото культурын 1500 гектарынь амяарлан хуряагдахаар хараалагдана. Энэнь туршалгын тэдысэ хэгдэхэ ажал болоно. Таряагаа гээлтэгүйгөөр хуряаха гэбэл, амяарлан хуряалгые шадаал һаа үргэнөөр хэрэглэхэ шухала байһаниинь түрүүдүй дүршэлһөө харагдана. Торинхид энээниие үшөөл хараада абаагүй байһаар гээшэ ха.

Амяарлан хуряалгада хэрэглэгдэхэ зэмсэгүүдынь хүсэд бэлэн болоодүй. МТС-эй лафетнэ 11 жаткын 9-ниинь заһабарилагдахаар байна. Тэдэниие тааруулхада, заһабарилхада зарим частьнууд дутана.

Бургалтайн МТС-эй директор нүхэр Воробьев, главна агроном нүхэр Баранов гэгшэд таряа хуряалгада саг соонь бэлдээгүй, хуряагдаха полинуудые шэлэн олохо ябадал хангаагүй. Тиимэһээ тэндэ мүнөө хүрэтэр ургаса хуряалга эхилээдүй байһаар.

Н. Цыбенов, манай корр.

ШАМДАХААР САГ БОЛООЛ!

Шэмэтэй, һайн силос дараха гэжэ колхоз бүхэн оролдоно. Августын һүүлшын, сентябриин түрүүшын үдэрнүүдтэ үдэшэ үглөөниинь хүйтэхэн, заримдаа хюруушье унаад хонодог болоо. Тиимэһээ, кукурузын ногоон эшэ набшань саашадаа үлүү ехээр нэмэхэеэ болёод, харин хюруудa сохигдожо, шарлажа эхилээ. Энэ ушар машинануудые бүрин хэрэглэхэ, кукурузаар шэмэтэй силос дарахаяа шамдаха, бүхы хүсөө элсүүлхыень колхозой хүтэлбэрилэгшэдые уялгална. Энээниие Кагановичын нэрэмжэтэ колхозой (Сэлэнгэ) түрүүлэгшэ нүхэр Дансарунов һайн мэдэнэ. Энэ колхоздо 200 гаран гектарайнь кукуруза һайнаар ургаа. Илангаяа 2-дохи комплексно бригадынь (бригадирынь Б. Цыденов) тариһан кукуруза ехээр урганхай. Жэшээлхэдэ. Дэлгын Хонхо гэжэ арал дээрэхи атар шэнэ газарта таригдаһан кукуруза жэгдэ һайнаар гараба. Эндэхи гектар бүриһөө 200 центнер ногоон эшэ набшаһанай абтахань лабтай.

Тус колхозой 1-дэхи комплексно бригада (бригадирынь нүхэр Очиров) мүн лэ кукуруза барагаар ургуулаа.

Кагановичын нэрэмжэтэ колхозойхид кукурузын шэмэтэй силос дарахын тула шармайн оролдожо байна. Гэбэшье, Хара нуурай саанахи кукурузын ургаса хуряадаг комбайн эбдэржэ урагшаа ябанагүй. Сүхын МТС-эй 6-дахи тракторна бригадын механизаторнууд (бригадирынь нүхэр Пташник) кукуруза хуряадаг комбайнай агрегадые һаадгүйгөөр хүдэлгэжэ шаданагүй, үбһэ сабшалга дээрэшье хангалтагүйгөөр ажаллана. Августын 24-нэй үдэр комбайнай эбдэрһэн дээрэһээ үглөөнэй 11 сагһаа эхилжэ, бүхэли үдэр соо 20 гаран хүн, хэдэн автомашинанууд миин байха баатай болоо.

Энэ колхозой 2-дохи комплексно бригадада Сүхын МТС-эй 5-дахи тракторна бригада (бригадирынь Б.-Ж. Жигмитов) хүдэлмэрилдэг. 2-дохи комплексно бригадын Хайр Дэбэдэхи кукурузые комбайнер нүхэр Д. Цыцыков «С-6» комбайнай хедерыень абаад сабшана.

Гэбэшье, Кагановичын нэрэмжэтэ колхозой правлени кукурузын һайн, шэмэтэй силос дараха хэрэгтэ үшөөл бага оролдолго гаргана. Машинада, механизаторнуудта найдаад лэ, бусад аргаар кукурузаяа силос болгохо хэмжээ абанагүй. Мүнөө городһоо хэдэн олон хүн колхоздо туһалхаяа ерэнхэй, тиин хүдэлмэришэн олон болонхой. Теэд юундэ морин косилкоор, гарааршье сабшажа сэл ногоон кукурузаар силос дараnагүйб? Хюруугай уналгын түргэдэжэ байһан үедэ кукурузаар силос даралгые нэгэшье үдэр удаарууолжа болохогүй. Намарай бороогой һабинажа эхилһэн эдэ үдэрнүүдтэ үрмэдэһэ, хамхуул муудажа, үбһэ ногоон угаагдан шарлахань. Тиимэһээ колхозой хүтэлбэрилэгшэд һайнааршье, муугааршье ургаһан кукурузаяа үрмэдэһэ, хамхуултайнь сабшажа, силослэн дарахаяа яараха, шамдаха зэргэтэй.

Б. Доржиев.

1120 ТОННО СИЛОС ДАРАГДАБА

Энэ жэлдэ Түнхэнэй аймагта таряа ногооной ургаса яһала һайн гаража, ниитын малда үбһэ, тэжээл ехээр бэлэдхэгдэхэ арга олдоо. Мүнөө аймаг дотор үбһэ, таряа хуряалга түлэг дундаа ябажа байна. Колхоз бүхэн силос дарана.

Манай колхозой гэшүүд мүн лэ һайн ургаса ургуулаад, тэрэнээ саг болзор соонь хуряажа абахын түлөө тэмсэжэ байнхай. Колхознай гектар бүриһөө 12 центнер ургаса абаха гэжэ түсэблэһэн юм. Энэ түсэбнай багсаахада дүүргэгдэхэ байна.

Мүнөө колхозой поли дээрэ лафетнэ жатка, самоходно комбайн гаранхай. Лафетнэ жаткын машинист Цырен Лопсонов түрүүшын 50 гаран гектар таряа хадаба. Хадагдаһан таряан мүр дээрээ хэдэн үдэр соо хэбтүүлэгдэжэ хатаагдаад, самоходно комбайнаар суглуулагдажа сохигдоно. Комбайнер Жамса Саганов лафетнэ жаткын хадаһан таряае суглуулжа сохиходоо га бүриһөө 8—8 центнер сэбэр, хуурай таряа абана.

Таряа хуряалгын хажуугаар силос даралга зэргэсэнхэй. Звеньевод Павел Банзанов нёдондо жэлдэ кукурузын һайн ургаса ургуулжа, республика соогоо суута гараһан юм. Энэ жэлдэ тэрэнэй хүтэлбэрилдэг звеногой гэшүүд нёдондонойхидоо хүрэхэгүйшье һаа, яһала һайн ургаса ургуулаа. Мүнөө кукуруза ургуулагшад сүлөө забдагүй ажаллажа байна. Тэдэнэр 110 гектар кукуруза хуряажа, 620 тонно силос дараба. Гадна, үбһэ ногоогоор 500 тонно силос дарагдаһан байна. Тиин үбһэ ногоогоор, кукурузаар хамта дээрээ 1120 тонно силос дарагдаба.

Хуряалгын хүдэлмэри үдэр ошохо бүри үргэдэжэ, энэ шухала хүдэлмэриие богони болзор соо дүүргэхын түлөө колхозник бүхэн тэмсэнэ.

Дабажаб Сундуков,
Калининай нэрэмжэтэ колхозой бухгалтер.

Индонезиин Президент Сукарнын СССР-тэ ерээд байһан тухай

...ска конференцидэ хабаа...ронуудһаа СССР-тэ байдаг ...ческа түлөөлэлгын газар... толгойлогшонор августын ...д эмхидхэжэ, Президент ...хүндэлбэ. Советскэ тала... дээрэ К. Е. Ворошилов, ...улганин, Ш. Р. Рашидов, ...илов болон бусад байлсаа. ...ын 30-най һүни Президент ...болон тэрээнтэй хамта ...хүнүүд Ленинград ошо...ваһаа поездоор мордобо. ...та айлшалһанайнгаа һүү...зидент Сукарно Советскэ ...р саашадаа аяншалха бай-мэглэгдэнхэй байба. Президент Сукарнотай хамта СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо Ш. Р. Рашидов, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь А. Ф. Горкин ба бусад албан тушаалта хүнүүд ерэлсээ.

Эрхим хүндэтэ айлшадые ленинградска горсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Н. И. Смирнов, КПСС-эй областной комитедэй секретарь Ф. Р. Козлов болон бусад хүнүүд угтаа.

Н. И. Смирнов горсоведэй гүйсэдкомой ба Ленинградай ажалшадай зүгһөө айлшадта хандажа, баярай үгэ хэлээ.

Удаань Президент Сукарно үгэ хэлээ.

— Бидэнэр, индонезийскэ наци хадаа,—гэжэ тэрэ мэдүүлээ,—революциин шатада, империализмын ба колониализмын бүхы формонуудһаа сүлөөрэлгын шатада байнабди.

Энэ городто ерэһэндээ ехээр баярлажа байнаб, юуб гэхэдэ, Ленинград—ородой революциин центр гэжэ мэдэнэб. Бүхы дэлхэйе доһолгоһон ородой агуу ехэ революци эндэһээ эхилээ һэн.

СССР-тэ бидэнэрэй ерэһэн ябадал хадаа индонезийскэ ба советскэ арадуудай хани барисаае бэхижүүлхэ гэһэн зорилготой юм. Энэ хани барисаан бэхижэхэ гэжэ би этигэнэб.

Индонезийскэ айлшад амарһанайнгаа һүүлээр үдэһөө хойшо Ленинградтай танилсажа эхилбэ. Тэдэнэр Ленинградска металлическа заводто ошоо. Гидротрубина цех соо ехэ митинг боложо, тэрээн дээрэ үгэ хэлэһэн хүдэлмэришэдэй коллективэй түлөөлэгшэд Индонезиин Республикын Президентдэ, тэрээгээр дамжуулан бүхы индонезийскэ арадта халуун баяр хүргөө.

Митинг дээрэ Индонезиин Президент Сукарно үгэ хэлээ.

Үдэшэниинь айлшад Ленинградска филармонидо концерт хараһан байна.

...кэ Союз дотор Президент ...ай хамта СССР-эй Верхов...эй Президиумэй Түрүүлэг...логшо Ш. Р. Рашидов, ...Верховно Соведэй Прези... Секретарь А. Ф. Горкин, ар...рал М. И. Казаков, СССР...оюзидэ байдаг посол Д. А. ...СССР-эй МИД-эй Зүүн-Урда ...агые даагша Б. М. Волков, ...МИД-эй Протокольно та...агшын орлогшо К. А. Ко... СССР-эй МИД-эй хэблэлэй ...даагшын орлогшо М. А. ...ябалсаха байна.

...агай ленинградска вокзал...онезиин Президентые СССР-...вно Соведэй Президиумэй ...шын орлогшо М. П. Тара...етскэ Союзай маршал В. Д. ...кий болон албан тушаалта ...нүүд, мүн советскэ хэблэ...лэгшэд үдэшэһэн байна.

(ТАСС)

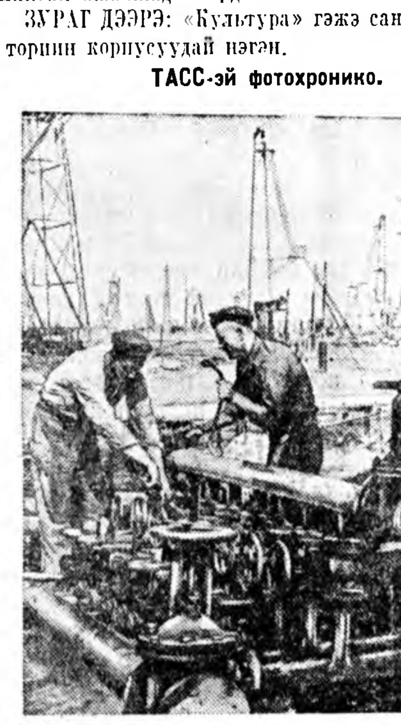
...ГРАД, августын 31. ...Индонезиин Республикын ...Сукарно, тэрээнтэй ябал...нүүд мүнөөдэр Ленинград ...индонезийскэ айлшадые уг...ада олон мянгаад ленин...суглараа. Вокзалай пер...онезиин, СССР-эй ба ...тугуудаар, индонезийскэ ...ээр улаан бүдүүд дээрэ ...амаршалгануудаар шэ-

Хабаровска хизаар. Хинганска хадын бооридохи Кульдурска халуун аршаан Дальна Востогой ажалшадай дунда ехээр суурханхай. Эндэ жэл бүри олон мянган ажалшад амардаг юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Культура» гэжэ санаториин корпусуудай нэгэн.

ТАСС-эй фотохронико.

Баку. «Лениннефть» гэжэ управлениин 14-дэхи олзоборилгын коллектив СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дамжуулгын Улаан тугые барижа ябана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: мүрысөөнэй түрүүшүүл Салман Гасанов (зүүн гарһаа) ба Абуул Ага Курбанов ажаллажа байна.

ТАСС-эй фотохронико.

Омско область. «Русско-Полянский» гэжэ ороһо таряанай совхоздо шэнэ газар дээрэ һайнаар ургуулагдаһан таряаһынь хуряалсахын тулада Болгариһаа 62 хүнһөө бүридэһэн залуушуулай бригада ерэнхэй. Тэдэнэй дунда комбайнернууд, трактористнууд, шоферууд бии.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: штурвальщик болгарин Йордан Марчев халаанипе хүлеэн абаха зуураа, лафетнэ жаткые шалгажа, тоһодожо байна.

ТАСС-эй фотохронико.

Загаһашадай амжалта

СОВЕТСКАЯ ГАВАНЬ (Хабаровска хизаар), августын 29. (ТАСС). Советскэ Гаваниин загаһа барилгын предприятинууд болон колхозууд жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид дүүргэбэ. Жэлэй эхинһээ хойшо тэдэнэр хэдэн зуугаад мянган пүүд загаһа бараа.

Загаһа барилгын бригаданууд ба сейнернүүдэй экипажууд жэлэй түсэбһөө гадуур загаһа барижа эхилээ.

ХОНИ ҮСХЭБЭРИЛГЫЕ ЁҺОТОЙ ҺАЙНААР ЭМХИДХЭХЭ САГ БОЛОО

Энэмнай ажахын гол шухала һалбари мүн

☆ ☆

А. ХАХАЛОВ, КПСС-эй обкомой секретарь

☆ ☆ ☆

1. Манай республикын колхозууд болон совхозууд гүрэндэ нооһо тушааха ба худалдаха түсэбөө болзорһоонь урид, энэ оной августын 1-дэ дүүргээд, түсэбһөө гадуур 120 тонно эрхим шанартай нооһо августын 20 хүрэтэр тушаагаа. 1955 онойхиһоо 3860 центнер гэхэ гү, али 26,2 процент ехэ нооһон энэ жэлдэ тушаагдаһан ба худалдагдаһан байна. Гүрэндэ тушаагдаһан, худалдагдаһан нооһоной ниитэ хэмжээнэй ехэ болохотой хамта, мүн тэрэнэй шанарынь эрид һайжараа. Нарин ба нарибтар нооһоной хэмжээн 1955 ондо бүхы нооһоной 49 процент байһан аад, мүнөө жэл 59,6 процент хүрэтэрөө нэмээ.

Энэмнай — колхозууд болон совхозуудтахи хонидой тоо толгойн зарим тэды нэмэһэнэй, тэрэшэлэн республикын олонхи колхозуудай хонин һүрэгэй шанарай талаараа һайжарһанай аша үрэ мүн болоно. Хонидоймнай тоо толгой һүүлэй табанжэлэй туршада хоёр дахин шахуу, хэдэ хэдэн (Зэдын, Курумканай болон бусад зарим) аймагуудта хоёр дахинһаа ехээр нэмэһэн байна. Нарин ба нарибтар нооһотой хонид мүнөө бүхы хонидой 41,2 процент болоо.

Олохон колхозууд хони үсхэбэрилгын талаар амжалтануудые туйлаа, нарин ба нарибтар нооһо бүри ехээр хайшалжа абадаг болоо.

Мухаршэбэрэй аймагай «Искра» колхоз 4—5 жэлэй урда тээ шэрүүн нооһотой миин 1,5—2 мянган хонидтой байһан юм. Толгой бүриһөөнь килограмм хахадһаа дээшэ бэшэ нооһон хайшалагдадаг байгаа. Харин мүнөө тус колхоз 7 мянга шахуу хонитой болонхой. 1956 ондо хонидойнгоо тоо толгойень олошоруулха түсэбые нилээд ехээр үлүүлэн дүүргээ. 100 эхэ хонин бүриһөө 100 хурьгад абтаа. Хонин бүриһөө нооһо хайшалан абалга дунда жэшээгээр 3 килограммһаа дээшэ болонхой. Мүнөө жэл энэ колхоз гүрэндэ нооһо тушаажа ба худалдажа, 400 мянга үлүүтэй түхэригэй олзо доход оруулаа.

Бичурын аймагай Ворошиловай нэрэмжэтэ колхоз хэдэн жэлэй урда тээ миин 500 хонидтой, тэдэнэйнгээ толгой бүриһөө нэгэ килограммһаа заахан лэ дээшэ нооһо хайшалжа абадаг байһан юм. Мүнөө жэлдэ 3 мянга үлүүтэй толгой хонидтой болоод, толгой бүриһөөнь дунда жэшээгээр 3,9 килограмм нооһо хайшалжа абаа. Гэхэтэй хамта, энэ жэл тус колхоздо шэрүүн нооһотой хонид байгаагүй.

Республикын олохон колхозууд хонин ажалһаа нилээд ехэ олзо доход оруулдаг байна. Энэ жэл гүрэндэ нооһо тушаажа ба худалдажа: Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз — 991 мянган түхэригэй, Курумканай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз — 903 мянган түхэригэй, Яруунын аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхоз — 902 мянган түхэригэй, Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз — 1 миллион 241 мянган түхэригэй, Зэдын аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхоз — 900 мянга үлүүтэй түхэригэй олзо доход оруулаа.

Тэрэшэлэн эрхим хонишодой нэрэ алдарые дурдаха хэрэгтэй байна.

Мухаршэбэрэй аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой ахалагша хонишон Т. Д. Брылев удаан сагай турша соо жэл бүхэндэ 100 эхэ хонин бүриһөө зуу, зуу гаран хурьгадые абажа байнхай.

Тус аймагай «Улаан Шулуута» колхозой ахалагша хонишон С. Цыбенов энэ жэлдэ 100 эхэ хонин бүриһөө 121 хурьгадые абажа, хоролтогүйгөөр түлжүүлээ. Байкало-Кударын аймагай Ждановай нэрэмжэтэ колхозой ахалагша хонишон нүхэр Падерин хонидойнгоо шанарые һайжаруулхын тула ехэ хүдэлмэри хэжэ байна. Хоринн аймагай «Улаан-Одон» колхозой ахалагша хонишон нүхэр Ж. Эрдынеева энэ жэлдэ өөрынгөө даадаг отарын түлгэнүүдэй толгой бүриһөө 4,85 килограмм нооһо хайшалаа.

***

2. Гэхэ зуура, манай республика дотор хонидые олоор үсхэбэрилхэ арга боломжо хүсэд бүрин хэрэглэгдэнэгүй гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Олохон колхозуудай газарайнь 100 гектар бүридэ үсөөншэг хонид хүртэдэг байһаар. Һүүлэй хоёр жэлэй туршада хонидой тоо толгойнь ниитэ дээрээ миин 7—8 процент нэмээ. Хэдэ хэдэн аймагуудта ямаршье нэмэлтэ болоогүй, зарим аймагуудта хонидынь хороһон байха юм. Хориин, Түнхэнэй, Заиграйн, Иволгын, Закаменай аймагуудтахи хонидой тоо толгой удаан нэмэнэ.

Хонидой тоогой удаан нэмэжэ байһан шалтагаан юуб?

Республикын Хүдөө ажахын министерствын зүгһөө, олохон аймагуудай партийна болон советскэ органуудай зүгһөө хонидые олоор үсхэбэрилхэ асуудалда буруугаар хандадаг байһан ябадалһаань түбхын түрүүн шалтагаална. Хонид үбһэ тэжээл багаар хэрэглэдэг амитад, тиимэ хадань түхэреэн жэл соо адуулхаар бэлшээритэй байбал — бүтэхэ гэжэ зарим хүдэлмэрилэгшэд бододог. Ехэшье анхарал оролдолго гаргангүйгөөр олон хонитой болохо, һайн нооһо абаха гэжэ тэдэнэр багсаадаг. Иимэ буруу бодомжонь хони үсхэбэрилхэ хэрэгтэ бага бэшэ хохидол ушаруулһан, ушаруулжа үргэлжэлһөөр байна. Байгаалиин арга боломжые хэрэглэхэ уялгатай байһамнай дамжаггүй, гэбэшье нарин нооһотой хонидые олошоруулха хэрэг хонидтоо бардам хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлэдхэхые, хонидой, илангаяа хурьгадай байха байра барихые, хонин һүрэгэйнгөө үүлтэрыень улам һайжаруулхын тула үдэр бүри оролдолго гаргахые хүдөө ажахын, советскэ болон партийна органуудһаа эринэ гэжэ ойлгохоор саг болоо.

Республикын Хүдөө ажахын министерство ба Госплан хонидые хээрэ байралуулан тэжээхэ арга үргэнөөр хэрэглэдэг түрүү областьнуудай ба хизаарнуудай дүй дүршэлые хэрэгсээнгүй, нэлэнхы ехэ бэлшээритэй газартал хонидые байлгажа болохо юм гэжэ ойлгохоор заабари нютагай органуудта үгэжэ, хони олоор үсхэлгын хэрэгые зарим тэды удааруулна.

Хонин һүрэгые тоо, шанарай талаарнь бүридүүлгын гурим эбдэдэг ябадал хони үсхэбэрилгын хэрэгтэ ехэхэн һаад ушаруулна. Тэрээнһээ боложо, хэдэн олон колхозуудай ба аймагуудай эхэ хонидой тоо толгойнь бүхы һүрэгэй 50—60 процент байхын орондо миин гурбанайнь нэгэн болоно. Иимэ таарахагүй ушарай тохёолдобошье, республикын Хүдөө ажахын министерствын хүтэлбэрилэгшэд һанаа амар һуужа байһаар. Тэрээнһээ гадна, министерствын дүүгай байжа зүбшөөрһэнэй үндэһөөр, хүдөө ажахын олохон мэргэжэлтэд эрьенүүдые үсхэхэ хараа бодол баримтална. Энээнһээ шалтагаалан олохон колхозуудтахи эрьенүүдэй тоонь хонин һүрэгэй 30 процент хүрэтэрөө нэмэһэн байна.

Хонидой һубайралга хадаа хонин ажал хүгжөөхэ замдахи ехэхэн дутагдал болоно. Теэд хонидой һубайралгые усадхахын тула зохихо хэмжээн Хүдөө ажахын министерствын ба нютагай партийна болон советскэ органуудай зүгһөө абтанагүй. Хонидые искусственна аргаар үрэжүүлгэ зарим колхозуудта мүнөө хүрэтэр дэлгэрүүлэгдээгүй байһаар. Гэхэ зуура, энэ арга — хонидой һубайралгые усадхахын түлөө тэмсэлдэхи шиидхэхы хэмжээнүүдэй нэгэн, һайн үүлтэрэй хусануудые зүбөөр хэрэглэхэ шухала нүхэсэл болохо байһаниинь мэдээжэ.

Хонидой ороондо оролгые унжагайруулан нобшоруулжа, августһаа декабрь — январь хүрэтэр үргэлжэлүүлдэг ябадал хони үсхэбэрилгын хэрэгтэ ехэхэн хохидол ушаруулна. Гэхэтэй хамта, август — сентябрь һарануудай тон һайн саг байдагынь мэдээжэ. Теэд энэ болзор эхэ хонидые ороондо оруулхын тула юундэ хэрэглэгдэнэгүйб гэжэ асуумаар болоно.

Үбэлэй ба хабарай эртын хурьгад хожомойхиһоо үлүү һайн байдагынь бодото байдал дээрэһээ харагдана, гэбэшье эртэ хурьгалуулхаһаа айдаг ябадал бии байһаар.

Шанга хүйтэнэй эхилхэ үеэр (ноябрь ба декабрь соо) эхэ хонидоо ороондо оруулбал зохихо һайн үрэ үгэдэггүй, харин хонидой олоороо һубайрха ябадал тохёолдуулдагынь элитэ. Үбэл гү, али хабар эртэ гараһан хурьгад һайнаар бэежэжэ, түлжэдэг байха юм. Эхэһээ һалгаагдаха үедөө эртын хурьтадай амидын шэгнүүрынь орой тараашадһаа 3—4 килограммаар дээшээ байдаг. Жэл бүри 300—350 мянга хүрэтэр хонидые хурьгалуулжа түлжүүлдэг байһыень бодолсобол, республикын колхозууд энэ талааршье 10 мянган центнер хүрэтэр мяха нэмэжэ абаха болоно. Гансахан энэ ушар хонидоо эртэ хурьгалуулдаг арга методые оролдосотойгоор дэлгэрүүлхыемнай уялгална.

Үбһэ тэжээлэй дуталдадаг ушар хони үсхэбэрилгэдэ һаад хэдэг гол шалтагаан болоно. Хонидые гансал хээрын тэжээлээр (бэлшээри ба сабшалангаар) хангаад үсхэжэ болохо гэжэ тоолодог зарим колхозуудай, аймагуудай хүтэлбэрилэгшэдэй буруу ойлгомжонь мүнөө хүрэтэр зайсуулагдаадүй байна. Тэрээн дээрэһээ, тала дайда ба гол губинуудай ойронь хүрэнгүй «хэтын хэтэдэ» орхихо гэжэ хүсэдэг байгаа. Гэхэ зуура, хээрын үбһэ ногоое хуряажа абангүйгөөр, гол губинуудай ба бэлшээриин ногооной ургасые һайжаруулангүйгөөр нарин нооһотой хонидые олоор үсхэбэрилхын аргагүйнь мэдээжэ. Тиимэһээ, үрэ багатай гол губинуудай ба бэлшээринүүдэй зарим хубида культурна ургамалнуудые (зелёнко болохо овёс гү, али ногоон тэжээл, тэрэшэлэн кукуруза, просо) тарихаар хахалха шухала.

Шэнэ газар элдүүрилэн ашаглахада малай тэжээл элбэг болголгын хэрэгые эрид һайжаруулдаг гэжэ түрүүшын туршалгын харуулбашье, шэнэ газар элдүүрилхэ дурагүй үгэ хүүр заримдаа гарадаг байна. Үрэгүй байһан 150 мянган гектар сабшалан ба бэлшээринүүдые һүүлэй жэлнүүдтэ хахалһанай ашаар колхозууд болон совхозууд 60 мянган гектар кукуруза, 60 мянган гектар зеленко тариха арга олоо. Сагай уларилай муу байбашье һаань, энэ жэлдэ оройдоо 60 мянган гектар зелёнкоһоо 1 миллион хүрэтэр центнер тэжээл бэлэдхэхэ арга олдоо. Зелёнкын ба кукурузын тарилгые хуряаһанай һүүлээр тэрэ 120 мянган гектар газар намартаа, үбэлдөө мал адуулхын тула хэрэглэгдэхэ байна. Шэнэ газар элдүүрилэн ашаглаһанай үндэһөөр, энэ жэл нилээд ехэ хэмжээтэй шэнэ газарта сэбэр пар хахалха аргатай болообди. Зунай тэнгэһээ хойшо хура бороо ехээр орожо, ерэхэ жэлдэ бүхы парһаа элбэг баян ургаса абаха найдабари бии болоо.

Гэхэтэй хамта, үни заяанай үргэн хээрэ тала тухай гуниглагшадые, гансал хээрын сабшалан бэлшээридэ, хуушанай заншалда найдагшадые дэмжэдэг ушар нарин нооһотой хони үсхэхэ дуратайбди гэдэг аад, зүгөөр тэжээлэй база бэхижүүлхэ гэжэ оролдодоггүй зарим хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй дунда үзэгдэдэг.

Хонидой нооһо үгэлгэнь республика доторнай үшөөл удаан нэмэнэ. Нютагай хонидые үүлтэр һайнтай болгохын тула һүүлэй жэлнүүдтэ эды тэды юумэн хэгдэбэшье, хонидһоо нооһо хайшалан абалгын дундуур хэмжээн тон бага, арай гэжэ 2,5—3 килограмм болодог байһаар. Иимэ ушар юун дээрэһээ тохёолдоноб гэхэдэ, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд ба республикын Хүдөө ажахын министерство нютагай хонидой үүлтэрые һайжаруулхын түлөө үдэр бүриин тэмсэл толгойлоогүй, үүлтэрыень һайжаруулха хүдэлмэри зүбөөр эмхидхээгүй байна.

Түрүү хонишод болон зоотехнигүүд Хүдөө ажахын министерствын зүгһөө зохихо дэмжэлгэ, туһаламжа абанагүй. Хүдөө ажахын министрын орлогшо ба малажалай асуудалнуудые эрхилдэг нүхэр Хазагаев, госплемрассаднигай хүтэлбэрилэгшэд (нүхэр Цыренжапов), малажалай туршалгын станци (нүхэр Хамаганов) хонидой үүлтэрые һайжаруулха хүдэлмэри ударидаха уялгатай аад, энэ талаар зохихо эдэбхи үүсхэл гаргадаггүйнгөө түлөө ехэхэн зэмэтэй байна.

***

3. Нүхэр Н. С. Хрущев Свердловскдо, Новосибирскдэ ба Алма-Атада болоһон хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөнүүд дээрэ үгэ хэлэхэ зуураа, малажал хүгжөөхэ ба ашаг шэмэ үгэлгыень бүри ехэ болгохо хойшолуулашагүй зорилгонууд тухайда дурдаад, орон дотороо, тусхайлан хэлэбэл Казахска ССР-тэ, Уралда ба Сибирьтэ (тэрэ тоодо Бурят-Монголой АССР дотор) хони үсхэбэрилгын хэрэгтэ онсо анхарал хандуулха шухала гэжэ заагаа.

Манай республика дотор хони үсхэбэрилхэдэ шухала нилээд ехэ арга боломжонууд бии — талын ба хада гүбөөгэй һайн бэлшээринүүд бии, үбэлдөө саһа багатай байдаг ушарһаань түхэреэн жэл соо хонидые адуулжа болохо, тэрэшэлэн дүй дүршэлөөр баян хонишод олон.

КПСС-эй Центральна Комитедэй заабаринууд бүхы республика дотороо, мүн район, колхоз, совхоз бүхэндэ хони олоор үсхэбэрилхэ асуудалнуудые дахинаа хаража үзэхыень, арга боломжоёо бүхы талаарнь элирүүлхэ, шэнэ аргануудые олохо, хонин ажалаа малажалай ашаг ехэтэй ба олзо түгэс һалбари болгохын тула хониной нооһо, мяха бүри ехээр абадаг болохыень республиканска ба нютагуудтахи партийна, советскэ болон хүдөө ажахын органуудые уялгална. Хони үсхэбэрилгын асуудалда хандалгаяа үндэһөөрнь хубилгажа, ажахын гол һалбари болохо энэ ажалые үнэхөөрөө һайнаар хүгжөөхыень республикын ба нютагуудтахи партийна болон советскэ органуудые, тэрэшэлэн колхозуудай, совхозуудай, МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэдые уялгална.

Хонидые олоор үсхэбэрилхэ, хониной нооһо болон мяха ехээр үйлэдбэрилхэ хэрэгтэ элдэбхитэйгээр хабаадажа, Эхэ оронойнгоо захяае эрхим һайнаар дүүргэхэ гээшэ Бурят-Монголой хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй нэрэ хүндын хэрэг болоно.

Республикын бүхы ажахынуудтахи хонидой тоое 3 миллион ба бүри олон болгохо арга республика доторнай хүсэд бии. Энэмнай нилээд схэшэг тоо гээшэ даа. Тиигэбэшье, ажал хэрэгээ зүбөөр эмхидхээд, бэлшээри ба сабшалангуудые ашагтай һайнаар хэрэглээд, үбһэ тэжээл элбэг ехэ болгохын тула оролдолго гаргаад байбал, тус зорилго 5 — 6 жэлэй турша соо шиидхэжэ шададгаха. Республикын Хүдөө ажахын министерство ба Госплан аймагуудай организацинуудтай, колхозуудтай хамтадаа аймаг бүхэндэ, колхоз ба совхоз бүхэндэ зорюулжа, экономическа талаарнь шэнжэлэн тодорхойлһон түлэблэлгэ ба дурадхалнуудые болдомжолон, зохёохо ёһотой.

Арга боломжонуудаа хараада абалсан, жэшээнь, Сэлэнгэ, Зэдэ гэхэ мэтын аймагуудтахи хонидой тоо толгойе тус бүридэнь 500 мянга хүргэхэ, Хори, Хэжэнгэ, Яруна, Мухаршэбэр, Курумкан гэхэ мэтын аймагуудта тус бүридэнь 250—300 мянган толгой болгохо, тиихэдэ Кяхтын, Кударын, Бичурын, Ториин, Баргажанай аймагуудта — 200 — 250 мянган толгой хүргэхэ зорилго табижа шадаха байнабди. Курумканай аймагай малшад хони үсхэбэрилгын талаар энэнэй урда тээ хараалһан хэмжээябуулгануудаа дахин хаража үзэхэ тухайда, аймаг бүридэхи хонидой мүнөө 80 мянган толгой байһанайнь орондо, 300 мянга хүрэтэр олон болгохо тухайда тон зүбөөр асуудал табиһан байна.

Хони үсхэбэрилжэ болохогүй гэжэ энээнһээ урда тээ тоологдодог, хони үсхэбэрилхэ гэжэ огто хараалагдадаггүй байһан гү, али хараалагдахадаашье, хониной гоо толгойе эрид ехээр олон болгохо гэжэ хараалагдадаггүй байһан аймагуудта хони үсхэбэрилдэг болохо тухай асуудалые энээнтэй дашарамдуулагдан хаража үзээ. Энэ хадаа Прибайкальска, Кабанска, Байкало-Кударын, Тарбагатайн, Иволгын аймагуудта хамаатай. Хонидоо үсөөрүүлхэ тухай эдэ аймагуудай оруулһан дурадхалые дэмжэһэн ушарай алдуутай байһаниинь арсалтагүй. Эдэ аймагуудай хүтэлбэрилэгшэд хони үсхэбэрилхэ хэрэгые эрхилхэ хүсэлэнгүй байһан дээрэһээ оронойнгоо хонин ажал ехэтэй түрүү колхозуудай (жэшээнь, Ставропольско ба Алтайска хизаарнуудай колхозуудай) дүй дүршэлые тоогоогүй байна. Тэндэ хонид олооро хээрэ байралуулан, тэжээгдэдэг байха юм. Хони үсхэбэрилхэ хэрэгтэ хуушанайхяар хандажа болохогүй байһые манай республикыншье зарим колхозуудай дүй дүршэл харуулна бшуу. Байкало-Кударын аймагай Ждановай нэрэмжэтэ колхозыешье абажа үзэе. Үргэн ехэ бэлшээригүйшье һаа, эндэ 1500 толгой хүрэтэр хони барижа, үүлтэрыень амжалтатайгаар һайжаруулжа, хонин бүриһөө 4—5 килограмм хүрэтэр нооһо хайшалан абажа байна. Ждановай нэрэмжэтэ колхоз хонидойнгоо тоо толгойе үшөө нилээд олошоруулха аргатай гэжэ колхознигуудынь тоолоно. Бэлшээреэр «дутамагбди» тээд, аймаг доторoo хонидоо саашань үсхэбэрилхэгүй һэмди гэжэ тус аймагай организацинууд дэмы бодоно. Үнэндөө Байкало-Кударын аймагай колхоз бүхэн 1500—2000 толгой хонидтой яаншьегүй байжа шадаха бшуу. Тиихэдээ, мүнөө байгаа 7—8 мянган толгой хонидойнгоо орондо, аймагай колхозууд 15—20 мянган толгой хонидтой болохо байна. Мүн Прибайкальска, Кабанска, Тарбагатайн аймагуудшье баһал иимэ байна ха юм.

Хони үсхэбэрилхэ талаар энээнһээ урда тээ абаһан шиидхэбэринүүдээ тус аймагуудай хүтэлбэрилэгшэдэй ба колхозуудай дахинаа хаража үзөөд, хэрбээ саашадаа хони үсхэбэрилхэ шухала хэмжээнүүдые абаа хадань зүб болохо байна.

Ниитын ажахые хүгжөөхэ холын хараата түсэбүүд хубилгагдангүйгөөр, тэрэл хэбээрээ байлгагдаха зэргэтэй гэжэ зарим хүдэлмэрилэгшэд тоолодог. Колхозуудай ажахые хүгжөөхэ үндэһэ һууринь эдэ түсэбүүдэй болоһониинь арсалтагүй. Гэхэтэй хамта, табиһан түсэбүүдтээ творческо ёһоор хандаха шухала. Колхозуудай ба гүрэнэй аша туһын тулада түсэбэй зарим хубинуудые дахин хараха шухала.

Хони үсхэбэрилхэ тухай асуудал дахинаа хаража үзэгдэхэдээ, 1956—1960 онуудта колхозуудай ниитын ажахые хүгжөөхэ холын хараата түсэбүүдтэ зарим нэмэлтэнүүд ба хубилалтанууд оруулагдажа болохо. Энэ хадаа хүдөө ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ, түсэблэхэ шэнэ ёһо гуримда харша ябадал бэшэ бшуу. Эдэ хубилалтанууд колхозуудай ба гүрэнэй ашада түйсэд зорюулагдана.

Хони үсхэбэрилхэ талаар колхозууд, мүн тэрэшэлэн хамһабариин ба һуралсалай ажахынууд нилээд ехэ арга боломжотой. Колхознигуудай өөһэдтөө баридаг хонидой тоо толгойе олошоруулхын, ойрын жэлнүүдэй туршада колхозно бүлэ бүхэниие 5 — 7 толгой хонидтой болгохын түлөө анхаралаа табиха шухала. Колхознигуудай өөһэдын хонидой тоо толгойе хаража үзэхэ болоо һаа, колхозно бүлэ бүхэндэ дунда жэшээгээр мүнөө нэгэ толгой хонин ба ямаан хүртэнэ.

***

4. Республика дотороо хонидые түргэнөөр үсхэбэрилхэ зорилго шиидхэхын тула ямар хэмжээнүүдые абаха шухалаб?

Ойрын хоёр жэлэй туршада хонин һүрэгэй структурые хубилгаха, бүхы колхозуудай хонин һүрэгэй 50—60 процентһээ үсөөн бэшыень эхэ хонид болгохо хэрэгтэй. Тиихын тула материальна талаарнь малшадые урмашуулха ябадал хараадаа абан, эхэ хонид, эмэ түлгэнүүд тухайда онсо анхарал хандуулха шухала. Эмэ түлгэнүүдые олоор үсхэбэрилхэ, тэдэниие бусад ажахынуудһаа, тэрэ тоодо колхознигуудһаа худалдан абаха, эрье хонидоор эмэ хонидые андалдан абаха хэрэг колхоз бүхэнэй хони үсхэбэрилхэ түсэб дотор хараалагдаха зэргэтэй. Эхэ хонидые үсхэбэрилхэ талаар колхозуудай түрүүлэгшэнэрэй, фермэнүүдые даагшанарай харюусалгые дээшэлүүлхэ, элдэб шалтагаан дурдан, тэдэниие гаргашалдаг ябадалые усадхаха шухала. Бусад областьнуудһаа үүлтэр һайнтай 40—50 мянганһаа үсөөн бэшэ эхэ хонидые асарха асуудал республикын Хүдөө ажахын министерство шиидхэхэ уялгатай.

Хонидоо түргэнөөр олошоруулха, хонидой һубайрха ябадал усадхаха, хонидой үүлтэрые һайжаруулха зорилгоор бүхы колхозууд эхэ хонидоо искусственна аргаар үрэжүүлхэ зэргэтэй болоно. Тиихын тула хонид олонтой бүхы аймагуудта хони искусственна аргаар үрэжүүлхэ гүрэнэй пунктнуудые эмхидхэхэ шухала. Хони искусственна аргаар үрэжүүлдэг гүрэнэй пунктнуудтал адли колхоз хоорондын тиимэ пунктнууд бусад аймагуудта олоор эмхидхэгдэжэ, тэндээ һайн һайн хусануудые суглуулха хэрэгтэй. Тиихэдээ хонидые саг соонь ороондо оруулхын, тэдэниие искусственна аргаар үрэжүүлгын үрэ дүнгүүдэй түлөө колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд харюусаха зэргэтэй.

Гэбэшье, хонидой ороондо оруулагдажа байһые хаража үзэхэ болоо һаа, энэ шухала хэмжээ-ябуулгые бэелүүлхэ хэрэгтэ аймагуудай ба МТС-үүдэй зарим хүтэлбэрилэгшэдэй тон хайша хэрэгээр, харюусалгагүйгөөр хандажа байһан ябадал гэршэлэгдэнэ. Гаргагдаһан алдуунуудые дабтахагүйбди, энэ жэлдэ хонидоо ороондо эмхитэйгээр оруулхабди, хонидой һубайрха ябадал усадхажа, колхозуудта хонидой тоо толгойе түргэнөөр олошоруулха арга боломжо байгуулхабди гэжэ Сэлэнгын аймагай хүтэлбэрилэгшэд Баирбиликтуев, Титов, Зэдын аймагай хүтэлбэрилэгшэд Желтых, Борисов гэгшэдэй үгэеэ үгэһэншье һаань, мүнөө эдэ аймагуудта хонидые ороондо оруулха хэрэг үнэндөө эмхидхэгдээдүй байһаар. Сэлэнгын аймаг дотор оройдоо 1500 толгой хонид, тиихэдэ, Сэлэнгын МТС-эй (директор нүхэр Кузьмин) зонодо оройдоо 433 толгой хонин зунай үедэ ороондо оруулагдаа. Мүн Үшөөтэйн МТС-эй (директор нүхэр Петинов) харьяата колхозуудта хонидые ороондо оруулха хэрэг тон муугаар эмхидхэтдэнхэй. Эндэ хонидые искусственна аргаар ороондо оруулха 12 пункт байха зэргэтэй аад, миин нэгэ пункт эмхидхэгдэнхэй. Тиихэдэ 22 мянган хонин ороондо оруулагдаха аад, миин 384 хонин ороондо оруулагданхай.

Энэ жэлдэ бүхы хонидоо колхозууд тон эртэ, сентябрь һараһаа оройтуулангүйгөөр ороондо оруулха зэргэтэй. 1957 ондо аймаг бүхэндэ хонидой тоо толгойе адагынь 25—30 процент олошоруулха гээшэ шухалын шухала зорилго мүн.

Хонидые искусственна аргаар ороондо оруулха хэрэгые зүндөө бүтэхэ дээрэ тоолодог ябадал усадхаха хэмжээнүүдые абахын тула айкомууд ба аймгүйсэдкомууд колхозуудай, МТС-үүдэй болон хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй харюусалгые дээшэлүүлхэ, хонидые искусственна аргаар ороондо оруулха хүдэлмэриие үдэр бүхэнэй хиналтада абажа, тэдэниие тогтоогдоһон болзор соонь дүүргэхэ зэргэтэй. Хонидые искусственна аргаар ороондо оруулха пунктнуудай мүнөө хүрэтэр хүдэлмэрилөөгүй байһантай эбсэжэ болохогүй. Энэ харюусалгатай үедэ фермэнүүдэй ба отарануудай даагшадые, мүн хонишодые өөһэдынь тусхайта ажалһаа һаатуулхагүй хэрэгтэй. Тэдэнэр бултандаа хонидоо ороондо оруулха хэрэгтэ анхаралаа табиха, тэрэнэй түлөө харюусаха зэргэтэй.

Байра байдалаар хурьгадаа хангажа шадахагүйбди, үбэлэй богонихон үе соо олон хурьгадые түлжүүлэн абаха ябадалда ехэ бэрхэшээлнүүд тохёолдожо болохо гэжэ шалтаад, хонидоо эртэ ороондо оруулха хэрэг эмхидхэдэггүй колхозуудай ба аймагуудай хүтэлбэрилэгшэдэй һанал бодол эрид буруушаагдаха зэргэтэй. Хүдэлмэришэнэй хүсэнэй, байра байдалай талаар бии байгаа бэрхэшээлнүүд дабагдаха бшуу. Зүгөөр энэ хэрэгтэ шухала эршэ хүсэ, эдэбхи хэшээл гаргаха хэрэгтэй.

Хони үсхэбэрилхэ хэрэг өөрөө бүтэнэ бэзэ гээд, тэрэниие зүндэнь орхидог ябадалые буруушаажа, зооветеринарна институдай директор, профессор В. Р. Филипповэй бэшэһэн шүүмжэлхы ажаглалтануудта анхаралаа табиха шухала гэжэ энээнтэй дашарамдуулан хэлэхэ хэрэгтэй. В. Р. Филиппов хонидые эртэ ороондо оруулха шухала байһые тон этигэмээр жэшээ баримтанууд дээрэһээ харуулжа, хон[...] байрха ябадалтай тэмсэх[...] тай хэмжээнүүдые дурадх[...]

Хонидой үүлтэрые һайж[...] гээшэ тон шухала зорилго[...] Зүгөөр энэ хэрэг үшөө [...] гүйгөөр шиидхэгдэжэ бай[...] гаараа. Тэрээнһээ боложо [...] тон бага нооһон хайшалаг[...] дэнэй үүлтэр угаа удаана[...] руулагдана.

Нарин нооһотой хонидо[...] үүлтэрые ойрын жэлнүүд[...] төө бии болгохо зэр[...] Тиимэ хонид нооһо ехээр [...] амидын шэгнүүр ехэтэй, т[...] раа, нютагай үүлтэрэй хони[...] талые һажааһан—шэрхи [...] гай шэрүүн уларилда [...] байха зэргэтэй. Хойшолуу[...] гүй энэ зорилгые шиидхэх[...] мэргэжэлтэд—хонишод түр[...] шодтой хамтадаа оролдолго[...] гаргаха болоно. Тэдэнэр нют[...] рят хонидта нарин нооһотой[...] үүлтэрэй хусануудые табиж[...] рыень һайжаруулха талаар[...] шэ хүдэлмэри хэһэн байна,[...] ликымнай зарим колхозууд[...] нооһотой, үүлтэр һайтай [...] бии болгохын тула мүнөө [...] һуури табигданхай. Хони ү[...] хэ асуудалые эрхилдэг Гос[...] садник, малажалай тур[...] станци, зооветеринарна инс[...] республикын Хүдөө ажахы[...] стерство энэ хэрэгые ударид[...] менной хүдэлмэриие зүбөөр[...] хэхэ хэрэгтэнь колхозуудта[...] уялгатай.

Тэжээлэй бата бэхи ба[...] гуулангүйгөөр ашаг шэмэ [...] нидые үсхэбэрилхэ гэхын [...] Тиимэһээ имагтал хээрын б[...] дэ бэлшээжэ, нарин нооһото[...] дые үсхэбэрилхэ гэжэ һана[...] хозуудай ба аймагуудай [...] рилэгшэд буруугаар бодоно[...]

Тэжээлэй бата бэхи база [...] ха хэрэг колхозуудай, МТ[...] партийна, советскэ ба хүдө[...] хын органуудай нэгэн шуха[...] мүн. Бэлшээринүүдые һайж[...] үбһэ ногоо тариха, бэлшээ[...] зарнуудые һайжаруулхын, [...] тэжээл абахын тула зелёнко[...] шухала. Шэнэ газар ашагла[...] рилһэнэй ашаар 1959—1960 [...] 150 мянган гектар хүрэтэр [...] таригдаха болоно. Үбэлэй [...] рай үедэ хонидоо бэлшээхы[...] энэ жэлдэ 10—15 мянган [...] газарта овёс ба намарай хар[...] тариха зэргэтэйбди. Овёс б[...] марай хара тараае 1960 онд[...] мянган гектар таридаг боло[...]

Тэжээл бэлэдхэхэ гурим[...] болгохо шухала. Хониной ф[...] дэй ба отарануудай хүдэл[...] шэд зарим тэды фуражна [...] рануудые, силос дарахын ту[...] руза гү, али ондоо культура[...] мүн тэрэшэлэн зелёнко [...] өөһэдөө үбһэ сабшаха зэрг[...] дэнэй тэжээл бэлдэхэ үедэ [...] хэрэгтэй тооной хүнүүдые [...] унаа ба техникэ нэмэжэ үг[...] гатай. Тиигэбэл, хониной [...] фермэнүүд тэжээл тухайгаа[...] харал табидаг болохо, колх[...] лай тэжээлэй хубаагдахада [...] «илгагдахаяа» болихо байн[...] лай тэжээлэй хубаагдахада [...] шодые «илгадаг» ушар олон[...] дэдэг. Бэлшээридэ ябажа, [...] бэеэ тэжээнэ аабза гээд, т[...] бүдүүн тэжээл тон багаар [...] ушар колхозуудта дандаа ү[...] Хонидто гүйсэд хүрэхэ бү[...] жээл, концентрат, шэмэтэ [...] үгтэхэ зэргэтэй.

Хонидые уһаар хангаха гэ[...] шухала удхашанартай. Энэ[...] лые тодорхойгоор шиидхэхэ [...] тэй. Колхозууд тусгаар во[...] лищитай болохо, тала губи [...] уһа сөөрэм тогтоохо аргата[...] дой бэлшэжэ ябахада тэдэ[...] томашинаар уһа зөөжэ үгэ[...] ла. Юуб гэхэдэ, зунай, үба[...] уһаар дутаһан дээрэһээ оло[...] хозуудай хонид турадаг, аш[...] багатай болодог байха юм.

Гадна, хони үсхэбэрилхэ [...] партийна ба советскэ орга[...] ямараар хүтэлбэрилдэг тух[...] лэхэ хэрэгтэй болоно. Хони [...] рилгын ехэ дутагдалнуудай [...] гаануудай нэгэниинь юуб [...] ажахын энэ шиидхэхы һа[...] партиин аймагай комитеду[...] аймгүйсэдкомууд үшөө муу[...] тэлбэрилнэ.

Партиин айкомууд, аймг[...] мууд хони үсхэбэрилхэ асу[...] (хонин һүрэгэй структура, пле[...] хэрэг, искусственна аргаар ү[...] гэ, эртэ түрүүлгэ ба тэжээл[...] хэлдэ) ёһотойгоор һаналаа [...] гүй, тус һалбарида кадрнуу[...] лэн олохо, тэдэниие һургаха[...] шодой дунда түрүү дүй ду[...] дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ шухала[...] рал хандуулдаггүй байна.

Партийна ба советскэ о[...] хони үсхэбэрилхэ хэрэгтэ он[...] хандадаг болохо, тэрэниие [...] гоор хүтэлбэрилхэ зэргэтэ[...] нүхэр Н. С. Хрущев зааһан [...]

Хониной фермэнүүдые ба[...] нуудые кадрнуудаар хангах[...] дээндэ коммунистнууд боло[...] молецуудые эльгээхэ, бүхы [...] нүүдтэ партийно-комсомоль[...]

(Түгэсхэлынь 3-дахи н[...]

...и үсхэбэрилгые ёнотой һайнаар эмхидхэхэ саг болоо

(*Түгэсхэл*)

...эмхидхэхэ шухала. Залуу... ...дундаһаа олон хүнүүдые ...болохо, энэ ажалдаа дунда ...дүүргэнэ хүбүүд, басага... ...хони үсхэбэрилхэ хэ... ...гаха шухала.

...фермэнүүдые мэргэжэлтэ... ...тэхнигүүдээр, ветеринарна ...ѳэр хангаха хэрэг... ...дүршэл ехэтэй болоһон ...ые хониной фермэнүү... ...дажаар томилхо шухала. ...хонишод колхозой центр... ...аллаһаг байна. Тэдэнэр ...байдалгүй, фермэнүүд ...турно-ажаһуудалай та... ...муу байдаг бшуу. Энэ ...хоёр жэлэй туршада ...хонишод бригаданууд ...үүд, культбазанууд, бани... ...дажа гүйсэд зэргэтэй. Хо... ...энэ ажал дээрэ хүдэл... ...һан хүнүүд дор дороо ...хамһабарин ажахытай— ...харгаһаха таридаг, өөһэд... ...баридаг байха зэргэтэй.

...үсхэбэрилхэ ажал дээрэ хү... ...ябаһан колхознигуудай ...урмашалые дэмэш... ...тэ туйлай ехэ удхашанар... ...шодой бригадануудай ма... ...урмашалые ехэ болгохо ...1955 ондо КПСС-эй обко... ...республикын Министрнүүдэй ...аһан абаһан хэмжээнүүд ...хиналта доро бодо... ...лэгдэж хадаа хони үсхэ... ...ажал дээрэхи хүдэлмэрн... ...тэрэшэлэн колхозуудай ...товарно-фермэнүүдэй ху... ...ай мүнгэн бэ натур... ...урмашалые дэшэлүүлхэ шу... ...боломжо олгохо байна. ...эһээ хониной ажал дээрэ хүдэл... ...хүнүүдэй материаль... ...ые дэшэлүүлхэ хэмжээ... ...ботор аймагуудай пар... ...советскэ органууд, колхо... ...МТС-үүдэй хүтэлбэри... ...дэлүүлхэ зэргэтэй. Хони ...байһан түрүү хүнүүдэй ...болоод лэ шагнал үгэжэ ...хониной ажалые хүндэтэ ...хо тон шухала.

***

...үсхэбэрилхэ асуудалые гол ...а абаха зууралаа, ямаад ту... ...й гаража болохогүй. Эдэ ...ай хэрэглэгдэхэеэ боли... ...ямаршье үндэһэгүй ...үүдэй жэлнүүдэй туршада ...хороогдоо. Тээд тэдэ... ...харууһа багатай, ямар... ...ондо ороходо мал юм.

...һайн хөөбэритэй, хо... ...дутахагүй мяхатай ...гарһан алдуугаа заһажа, ...хада уулатай айма... ...Ахын ба Закамэ... ...ямаадые олоор үс... ...анхаралаа табиха

...хэмжээгээр хони үсхэбэ... ...хамаг һаналаа табяад, ...бодо малдаа, һү ехээр ...хэрэгтээ. анхаралаа ...болохогүй. Зарим айма... ...(Бичурын, Мухаршэбэрэй, ...Яруунын ба Хориин) ху... ...элдүүринн газарай 100 ...бэдэ үсөөн үнеэдтэй

юм. Һү ехээр үйлэдбэрилдэг болохын түлөө тэмсэл хоёр тээһэ ябуулагдаха зэргэтэй: нэгэ талаһаа, үнеэдһээ һү ехээр һаадаг болохо, нүгөө талаһаа—үнеэдэйнгээ тоо толгойе олошоруулха шухала.

Манай республика 1954 онойхиһоо хоёр дахин ехээр һү һаадаг болоошье һаа, энэ талаар бусад областьнуудһаа ба республиканууднаа гээгдэнэл. Энэ жэлдэ үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 900 литр тухай һүн һаагдаха. Зүгөөр, энэ үшөөл бага байна. Хоёр мянган, хоёр мянга гаран литр һү үнеэн бүриһөө һаадаг колхозууд манда бии бшуу. Зүгөөр тэдэнэр нүгөөдэ колхозуудтаяа адлихан лэ эрхэ байдалтай ха юм. Тиимэ ушарһаа бии байһан арга боломжонуудаа гүйсэд хэрэглэжэ шаданатүйбди. Бурядай үнеэдэй һү багаар үгэдэгһөөнь бэшэ, Бурят-Монголоо али нэгэн онсо байдалһаань бэшэ, харин эмхидхэлэй хүдэлмэрин һула дээрэһээ үшөөл һайн үрэ дүн туйлагдажа шадагдаагүй.

Ерэхэ жэлдэ бидэнэр үнеэн бүриһөө 1300—1500 литр һү һаахын түлөө тэмсэхэ зэргэтэйбди. Энэ хадаа гүйсэд бэелүүлэгдэмөөр зорилго мүн.

Зунай үедэ ороһон бороон бэлшээрн һайжаруулжа, намарай һарануудай туршада һү ехээр һааха арга боломжо олгоо. Һү, мяха абаха асуудалнуудта мүнөө анхаралаа һуларуулжа болохогүй. Бэлшээринүүдые, хадагдаһан тарялаай үзүүрнүүдые гүйсэдөөр хэрэглэжэ, үнеэдтээ нэмэлтэ тэжээл үгэжэ, намарай үедэ һү һаалгаа доошолуулхагүй зэргэтэйбди. Бидэнэр мяха ехээр абахын тулада бэлшээридэ ябуулжа таргалуулдаг һүрэг үхэртэй байха ёһотойбди.

Мүнөө үедэ колхозууд ба МТС-үүд үбһэеэ сабшажа, силос даража байна. Энэ хүдэлмэриин темп тон хангалтагүй. Энэ жэлэй августын 25-най мэдээнэй ёһоор, түсэбөөр хараалагдаһан үбһэнэй 32,3 процентынь бэлэдхэгдэнхэй, 25,7 процент силос даргагданхай. Илангаа Сэлэнгын, Тарбагатайн, Баргажанай, Хэжэнгын аймагууд тэжээл муугаар бэлэдхэнэ.

Энэ жэлдэ малдаа гүйсэд хүрэхэ бүдүүн ба шэмэтэ тэжээл бэлэдхэхэ бүхы арга боломжо бии. Тэжээл бэлэдхэхэ талаар дутагдалнуудаа усадхажа, тоггоогдоһон даалгабаряа дүүргэхэ тээшэ аймаг, партиин организаци бүхэнэй, колхоз бүхэнэй, МТС ба совхоз бүхэнэй нэрэ хүндын хэрэг мүн. Малажалые хүгжөөхын түлөө аймаг, колхоз ба МТС-эй хүтэлбэрилэгшэ бүхэнэй харюусалгые дэшэлүүлхэ шухала.

Малажалые ёһотойгоор хүгжөөхэ саг ерээ гэжэ нүхэр Н. С. Хрущев хэлэһэн байна. Энэ ажалтаа манай республикын колхозуудта, совхозууд ба МТС-үүдтэ гүйсэд хамаатай.

Малажалые хүгжөөхэ талаар КПСС-эй XX съездын табиһан зорилгонуудые бэелүүлхын тула республикымнай партийна ба советскэ органууд, колхозууд, совхозууд ба МТС-үүд бүхы хэмжээнүүдые абаха үлтэтай.

НҮҮДЭЛ АВТОЛАВКА

Иволгын дардам харгыгаар улаан эрээн шэрээтэй автобус шэнги томо машинын нишэ тиишээ гүйхэнь харагдадаг болоо, Энэ аймпотребсоюзай һаяхан абаһан автолавка юм. Автолавка (наймаалагшань Ирина Кокорина, жолоодогшонь Иван Тисющев) хэдыхэн хоногто хүдэлжэ зуураа, Улаан Оронгын, Иволгын сельпонуудай кустада оршодог холын гүүртэ, отара, полевой стануудаар ябажа үрдеэ. Һүүлэй үдэрнүүдтэ тэрэ лавка «Коминтерн» колхозой малай фермэнүүд, үбһэшэнэй отогуудаар ябажа, ажалшадые худалдаа наймаагаар хангажа байна.

— Үбһэ хурялга дээрэ, малжалда ябажа байһан колхознигууд маниие ехэ һайнаар угтажа, өөһэдтөө хэрэгтэй зүйлнүүдые абана. Иигэжэ нүүдэл худалдаа наймаа эмхидхэхэдэ эд бараан гүйсэтэй, ажалшадташе амар байна. Тэдэнэр хүдэлмэриһөө таһарангүй, ажал дээрэ хэрэгтэй эд бараа абана. Тиимэһээ бригада, гүүртэнүүдтэ ажал улам эмхитэй болоо,—гэжэ наймаалагша Ирина Калиневна хөөрэнэ.

Мүнөө автолавкада 2 хүн хүдэлмэрилнэ. Һаяар иигээд жолоодогшо нүхэр Тисющев наймаалагшын мэргэжэл шудалаад, гансаараа жолоодогшо-наймаалагша болохо хүсэлэнтэй.

Нүүдэл автолавка үдэртөө 7—8 газарта ошожо, наймаа хэхэ зуураа, даалгабаряа хододоо үлүүлэн дүүргэнэ. Һүүлэй 4 үдэр 4 мянган түхэригэй наймаа хэхэ байгаа һаа, 5500 түхэригэй эд бараа худалдаа.

Е. Ринчинова.

Ц. ДОРЖИЕВ.

АВТОЛАВКЫН ШОФЕР

Үргэн талын,
Үргэн талын
харгыгаар,—
Үдэр бүри,
Үдэшэшье һаань, гүйлгэнэб.
Ямаршье сагта
Яаралтай хүрэхэ захяатай,
Элдэб зүйлэй,
Элбэг ехэ бараатай.

Үхид, бэреэдэй
Үмдэхэ һайхан платишье,
Үхибүүдэй нааданхай, дабһаншье,
сахаршье...
Үргэн талын,
Үргэн талын
харгыгаар,—
Үдэр бүри,
Үдэшэшье һаань, гүйлгэнэб.

Б. ХАЛЗАНОВ.

ТҮРҮҮШЫН АЛХАМ

Энэ үглөөгүүр залуухан эхэнь
баяртай,
Энхэрэн таалана багахан хүбүүгээ.
Эгээл түрүүшынхеэ хүбүүхэй
Баяндайнь,—
...Богоһодоо хүрэһөөр газаашаа
тэгүүлээ.

Багахан Баяндайн хоёр далинь
бэхижэжэ,
Бүри саашаа һаруул замаар
ниидэхэ.
Эб найрамдалай бата бэхи
жагсаалда
Эрэлхэг зоригтой шэнэ Хүн
нэмэнхэй.

Сатирын БУЛАН

Зөөлэн хахалалгада зүрхөө буляалгагша

Сүхын МТС-эй 6-дахи тракторна бригадын бригадир Пташник гэгшэ Үбэр-Зөөхэйдэхи Лансын дабаан дээрэ гарамсаараа ехээр һанаа алдаба. Харахада, ехэл абиртаһан янзатай. Үе үе гэдэргээ харана. Унажа ябаһан мориниинь амжана даран, мүн лэ гэдэргээ буляалдана. Морининьгоо һөөргөө буляалдахада, бригадир сухалдашаба хэбэртэй: нэрэгүй амьень угзарна. Мориниинь дэбхэршэнэ, сухарина. Тиихэдэнь Пташнигай хармааннаа үбһэн тагалаатай бүтылхэ унашаба. —Зай. Пташник бригадир Цонгоолой үбһэшэдһөө ерэбэ ха юм,—гэжэ тухайлбабди.

Хэрбээ энэ үедэ нүхэр Пташнигай бодожо ябаһан бодолые таагаа һаа, иимэ гомодол шагнаха бэлэйт:—нэ, тракторай эбдэрхэдэ намһаа юундэ нэхэхэ болоо юм? Эбдэрхэй часть мууҕаар заһадаг механигууд гэмтэй юм бэшэ гү? Зөөлэн хахалалга хэдэг тракторни багаханшье һаадгүй ябана хаям. Бүхы машинануудаа үбһэ хуряалгада гаргаад, һүүлдэнь би ямар олзотой үлэхэбиб? Үгы даа, тракторааг үбһэ сабшаха гэжэ намда ямаршье олзогүй. Дэмы хэрэг...

Нээрээшье, бригадир Пташнигай хүтэлбэрилдэг 6-дахи тракторна бригада үбһэ хуряалга дээрэ тон муугаар ажаллана. Тракторист Игумнов үбһэшэдэй бригадада ерэжэ, хүрүүг хоёр лэ тоггоһоор һара шахуу сагсоо арбаад гектар сабшаа юм. «Талада амарһан, ташуургүй гүйбаһан» тракторист Игумновые Цонгоолой үбһэшэд механизатор бэшэ, харин механизатор Игумнов» гэдэг болоо. Тээд, нэгэ тойроод лэ трактораа эбдэжэ, нэгэ частяа һугабшалан, Сүхын МТС-эй элһэ махажа, МТМ-гэй механигуудта айлшалдаг» механизаторые «механизатор» гэдэгынь зүйтэй байна.

—Магнитогойнгоо искрагаа «гээжэрхихэдэ», тэрээнине сабшалан дээгүүр бэдэрэн хараашалдаг механизаторые хэн гэдэг юм?—гэжэ үбһэшэд асууна.

Цонгоолой үбһэшэдэй урманиинь хухарханай. Хэрбээ һайн, дүршэлтэй механизаторнуудые үбһэ хуряалгада табяад, үндэр бүтээсэтэйгээр ажаллуулаа һаань, бригадир Пташнигые үбһэшэд магтахын ехээр магтахаа һэн. Харин энэ бригадирнай прицепщэгээ тракторист болгожо үбһэшэд худар «түлхижэрхёөд», дүршэлтэй трактористаа олзотой ажалдань ябуулна.

Тиимэһээ, «зөөлэн хахалалгада зүрхөө буляалгагшадтай хамта үбһэ сабшаха зайлуулаг!» гэжэ Үбэр-Зөөхэйнхид үреэдэг болоо.

Сүхын МТС-эй хүдэлмэрилэгшэд энэ асуудалые шэбшэжэ, бодожо үзөө һаань, һайн бэлэй.

«Оролдобол—һайниие бүтээдэг, урилдабал—нэгые гарадаг» гэжэ бригадир Пташник ойлгогшо һай...

Б. Бадараев.

—о—

„БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭНДЭ" БЭШЭГДЭНЭЙ ҺҮУЛЭЭР

„Клубай хүдэлмэрине һэргээхэ"

Зэдын аймагай Дзержинскиин нэрэмжэтэ колхозой клубайнь хүдэлмэри хангалтагүй. Энэ клубые даагша нүхэр Плюснин хүдэлмэриин ямаршье түсэбгүй, танца, киноһоо ондоо юушье эмхидхэжэ мэдэдэггүй. Мүн газета, журналнууд, шатар, даам, хүгжэмэй хэрэгсэлнүүд энэ клубта байхагүй гэһэн статья манай газетын августын 17-ной номерто толилогдоо һэн.

Статья соо хэлэгдэһэн баримтанууд зүб байһан тухай манай редакцида КПСС-эй Зэдын айкомой секретарь нүхэр Желтый мэдээсэбэ. Түс статья колхозой партийна эхин организациин суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, колхозойнгоо клубые заһабарилха ба хүдэлмэриинь һайжаруулха тушаа зохихо хэмжээнүүд абтаба.

Партийна эхин организацида бодото туһаламжа үзүүлхын ба социалистическэ мүрысөөн һайнаар эмхидхэхын тула КПСС-эй Зэдын айкомой пропагандист нүхэр Бадмаев түс колхоздо эльгээгдэһэн юм.

Хитадай Арадай Республика. Советскэ мэргэжэлтэд ажалай түрүү арга методоо шудалха хэрэгтэнь хитад ханинартаа ехэ туһаламжа үзүүлнэ.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: советскэ токарь Г. А. Брыкин металл түргэнөөр болбосоруулдаг өөрынгөө арга методые Дальна городтохи судна барилгын гүрэнэй компаниин машина бүтээлгын завод дотор харуулжа байна.

Синьхуа агентствын фото.

Аян замай тэмдэглэл.

ЗҮҮН ЗҮГЭЙ АГУУЕХЭ ОРОНДО

...сэрюухэн үглөөнэй орон ...дарһан Корей оронһоор ...хоногто аяншалһанай ...советскэ туристнар, ма... ...зүгэй агууехэ үзэмэ эра... ...оронһоор нэгэ хэды үдэр ...байбди.

...Корейн хилэ шадарай ...хотодо нараһай орохо багар... Тэндэ нэгэ хэды саг ...гарахатай дашарамдан ...үнэмшэлгэ бэшэгүүдые ...болоһной удаа, нөөхил ...гараһан вагон соо һуу... Хойто Хитадай томо про... Ляонинь провинциин ...(Мукден) хото зорижо ...

...арадай засагай тогтоо... Хитадта машина бү... ...промышленность гэжэ бай... ...үү юм. Хитад хадаа эко... ...талаараа ехэ гээгдэнхэй. ...байшуу, хахад феодаль... ...һан юм. Энэ ехэ эконо... ...хэтэгдэлые усадхажа, ойрын ...бэлүүлэгдэһэн түршада ...индустриальна болохо зо... ...Хитадай Коммунистическэ ...зоноймгоо үмэнэ таби...

...Хитадай Зүүн Хойто про... ...гэһэн томо городууд болохо ...Аньшань, Харбин городуу... ...ахадаа Коммунистическэ ...табиһан энэ түүхэтэ зо... ...ахадаа гол угаа ехэ эдэб... ...бэелүүлжэ, хүндэ индуст... ...һүүри амжалтатайгаар ...хараабди.

...хотодо һүни орой буу... ...дабхар гэрэй оройгоор ...хүхэ, ногоон үнгэтэй ...лампанууд толорно. Үдэр ...гүүлэгдэһэн Шеньянай ...ажалнуудаар нэгэ хэды ...7 дабхар гостиницада

ержэ буугаад, тэрэнэй табадахи дабхарта бидэнэр байрлабабди.

Үглөөгүүр эртэнһээ Шеньян городтой танилсажа эхилэбди. Нэн түрүүн Зүүн Хойто Хитадай промышленна выставкэ ошожо харабди. Выставкын табан дабхар ехэ байшан соо Шеньянай, Харбинай, Аньшанай, Дальна болон бусад городуудай машина бүтээлгын заводуудай бүтээһэн элдэб станогууд, хүсэтэ насосууд, крануud, элдэб онһото машинанууд, шудхагдаһан тэрэм, булад, халуу даасатай хоолойнууд, соргонууд гэхэ мэтэ олон. Ляонинь провинциин машина бүтээдэг заводуудай арадай засагай тогтоһоо урид Хитадта оройдоо хэгдэдэггүй байһан 200 шахуу элдэб машина болон станогуудые бүтээн гаргадаг болоо. Выставкын таһагууд соо элдэб маркын токарна, фрезерна, универсальна, шудхэ, гаргадаг, үрэмдэдэг, харуулдадаг, нүхэлдэг, бүлоуэдэг станогууд олон...

Машина бүтээлгын заводуудай бүтээһэн продукцинуудһаа гадна Зүүн Хойто Хитадай газарһаа малтан абтадаг алтан, туулгаш, зэд, тумэр, молибден, шулуу нүүрһэн, сера, колчедан, антрацит ба бусад үнэтэ ашагта малтамалнууд выставкын стендэдэ олоор табятай. Тэрээнһээ гадна барилгын материалнууд, гоё һайхан шаажан аймагтанууд, элдэб үнгын хлопчатобумажна, торгон, нооһон бүд шадамар зохидоор таарууһжа табятай байна.

Энэ выставкэдэ табигдаһан машина бүтээлгын, горно-рудна промышленностиин продукцинууд, тэндэ бэшээтэй тоо ба диаграммануудай арадай Хитадай залуухан индустриин түргэн темпээр хүгжэжэ байһание эли тодоор гэршэлнэ.

Выставкэһээ гараад, Шеньян хото соогуур ябабабди. Гоёжо барин дурбэ—табан дабхар гэрнүүдтэй, үргэн үтэ гудамжануудтай, модо һуулгаһан, олон парктай һаалал һайхан город байна. Эндэ станок болон элдэб машина бүтээдэг томо заводууд олон. Шеньянай заха тээшэ болохоодо арадай засагай жэлнүүдтэ баригдаһан хоёр—гурбан дабхартай хүдэлмэришэдэй байдаг шэнэ гэрнүүд хэдэн олон квартал эзэлнэ. Гудамжадань залуухан уляангирнууд найгана. Үргэн ехэ гудамжануудынь үшөө асфальтаар хушагдаадүй. Троллейбус, трамвай, элдэб ехэнин автобусуудай олоншье һаа, хара мянган велосипедтэй хүнүүд гудамжануудаар һэлгэнэ. Шэнэ заводуудай барингдахатай хамта Шеньянай хүн зон түргэн олошорно. Тэндэ 2 миллион хүн ажаһууна.

Үглөөдэрынь эртэлжэ Шеньянһаа холо бэшэхэнэ оршодог Хитадай металлургическа гигант — Аньшанска металлургическа комбинат ошохо бусоор ошобобди. Гурбан час түхтай ябаад байхадамнай хэдэн шобогор толгойнуудай боорйдо түглын модон мэтэ олон үтэ томо хоолойнуудһаа үдхэн хара утаан баян гаража, сэлмэг сэгээн зунай халуун агаарта туньан тарахань харагдаба. Дүтэлхэ бүримнай юрын завод бэшэ, харин угаа ехэ индустриальна город байба. Олон дабхар гоё һайхан гэрнүүд жэрылдэнэ. Үргэн ужам аад, үргэлжэ ногоон гудамжануудаарнь ябажа, комбинатай гурбан дабхар гостиницада буубабди.

Гостиницын хоёрдохи дабхарта айлшадтай уулзалга хэдэг ужам таһалга соо орожо, зөөлэхэн диван дээгүүр һуубабди. Диван бүхэнэй урдахана набтархан аягын шэрээ байна. Шэрээ дээрэнь багахан табан шаажан аяга, сайтай шаажан гүсэ табятай байна.

—Зунай халуунда аянда ябажа ундаа хүрөө бэзэт. Сай барижа, ундаа харяагты,—гэжэ залуухан хитад хүбүүн манда урялгаар хандажа, хонишууһан ногоон сай аягална.

Уданшьегүй Аньшанска металлургическа комбинадай партиина комитедэй секретарь нүхэр Ван Фу-мян ерэжэ, маниие халуунаар амаршалаад, комбинадайнгаа ажал хэрэгүүд, хүнүүд тухай хөөрэбэ.

—Советскэ Союзай ехэ туһаламжын ашаар 1952 ондо заводнай һэргээн заһагдаа һэн,—гэжэ нүхэр Ван Фу-мян хөөрэнэ. — Мүнөө манай комбинат гурба мянган элдэб ондоо түмэр, булад, шэрэмһэ, хэһэн зүйлнүүдые гаргана. Нэгэдэхи табанжэлэйнгээ түсэб дүүргэлтэ болохон һүүлэй 3 жэл соо 24 шэнэ доменю, коксово пешэн, шэнэ цехүүд баригдаа. Комбинадайнгаа хүсэ ехэ болгоһоной ашаар 1955 ондо 1943 онойхитой сасуулхада хоёр дахин ехэ түмэр таргагдаа, нэгэ хахад дахин ехэ булад хайлуулагдаа. Шэнэлэн заһабарилха хүдэлмэриин дүүрэхэ жэлдэ, 1960 ондо манай комбинат орондоо 3 миллион тонно булад, 2,5 миллион тонно шэрэм, 2,5 миллион тонно бэлэн түмэр үгэхэ юм.

Сашыадань нүхэр Ван Фу-мян ажалай бүтээсын урганһанай ашаар хүдэлмэришэдэй салин хүлһэнэй ургажа, тэдэнэй ажабайдалай һайжаржа байһан тухай хөөрөө.

Удаань комбинадай олон цехүүдээр ябажа, рельс, түмэр соргонуудые хэдэг цехүүдые, шэрэм бусалгажа байһан пешэн харабабди.

Шэрэм хайлуулжа байһан пешэнэй хажууда ошоходо бусалжа байһан шэрэмэй халуун, оттогройһоо шаража байһан зунай наранай халуун хоёр удаан байжа тэсэмөөр бэшэ болгоно. Тиигэбэшье һаа зузаан брезент хубсаһатай, нюдэндөө шэлэтэй шэрэм хайлуулагшад үтэ эшэтэй хурэз баринхай шэрэмэй урдажа байһан сорго оошо сасартар худхаад, худхаад абана.

Рельс хэдэг цехтэ ороходомнай баһал хүлһэмнай тоггонгүй ара эбэрэрнай гоожобо. Пеэшэнһээ ошо сасарһаар гараһан улаан түмэр хэдэн станогууд дээгүүр һолжорһоор автомадуудай забһараар улаан бүграаһан мэтээр годилзон гүлдирһаар ябатараа, уданшьегүй рельс болоод, бэлэн продукциин таһаг руу эльгээгдэнэ. Хаража байхада рельснүүд даншье бэлэхэнээр хэгдэнэ. Энэ цехтэ хүдэлжэ байһан хүнүүдые үсөөн. Хамаг ажал хүү механизмын хүсөөр хэгдэнэ.

—Манай цехын, мүн бүхы комбинадай шэнэдхэн барилгада Советскэ Союзһаа ерэһэн машина, түхеэрэлгэнүүд ихээр хэрэглэгдээ, — гэжэ цехын дарга нүхэр Тянь Синлуй манда баяртайгаар хөөрэнэ.

Аньшанска комбинадые шэнэдхэн барилгада ба бусад томо томо промышленна предприятинуудые барилгадань манай гүрэн хитад арадта ахадүүгэй туһаламжа үзүүлнэ. Мүнөө манай гүрэнэй туһаламжатайгаар Хитадта 205 томо предприяти нэлэбэн заһагдажа, шэнээр баригдажа байна. Энэ Аньшанска комбинадһаа гадна Арадай Хитадта Янцзы мүрэнэй эрьедэ Уханьска, Үбэр Монголдо Баотогой металлургическа комбинадууд баригдажа байна.

«Алмалтын гурим сахяад, һайн шанартай продукци ехээр, түргөөр гаргаха» гэһэн партиин урялал хүдэлмэришэдэй, инженер, техниигүүдэй, албахаагшадай дунда ажалай мүрысөө дэлгэрүүлээ. Мүрысөөнэй хабаадагшад үйлэдбэрие һайжаруулха тушаа уралан наринжуулха дурадхалнуудые олоор оруулна. 1955 ондо бүхэли жэл соо ороһон дурадхалнуудһаа энэ оной түрүүшын хахад соо 8 дахин олон дурадхалнууд оруулагдажа, тэдэнэй олониинь үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдээ.

Иигэжэ социализмын байгуулха арюун һайхан хүсэлөөр зоригжоһон арад түмэнэй эдэбхи үүсхэлтэй, эршэ хүсэтэй ажалаар нэгэдэхи табанжэлэй түсэб болзорһоо холо урид дүүргэгдэжэ байна.

Арадай Хитадай хүдөө тосхондошье социализмын үндэһэ һүүри амжалтатайгаар табигдажа байна. Бүхы таряашадай ажахын 91 процент кооператив боложо хамтаранхай. Хитад ороной хүдөө тосхондо тракторай дуунай тала дайдые эдэлүүлхэтэй хамта шэнэ байдал мандажа эхилээ.

Ороноо социализмын замда оруулжа, арад зоноймгоо ажабайдалые золтой, жаргалтай болгохо гэһэн Хитадай Коммунистическэ партиин сэсэн политикые Хитад ороной ажалшад бултадаа:

—Дүй чжэнцэ! Зүб политика!—гэжэ нэгэн дуугаар һайшаагаад, ажалаа бүхэриг уран дархан гарайнгаа хүсэ шадалые, ухамай хурдан ухаан бодолоо социализмын үндэһэ һүүри байгуулгада зорюулна.

Содном БАДМАЕВ.

Шеньян хото, 1956 оной июль.

ТАСС-эй мэдээсэл

Советскэ Союз дотор ядерна зэбсэг шэнээр туршаhан тухай

Советскэ Союз дотор августын 24-дэ ба 30-да ядерна зэбсэгэй туршалга хэгдэhэн байна. Энэ туршалга урдань хэгдэhэн туршалгануудтал адли, ядерна зэбсэгые нарижуулан hайжаруулха ба элдэб түрэлэй сэрэгүүдэй буу зэбсэгүүдтэй зохилдуулагдаhан шэнэ түхэлэй тиимэ зэбсэг ухаалан зохёохо гэhэн зорилготой юм.

Советскэ Союз дотор ядерна зэбсэгые туршалга заатагүй аяар дээрэ хэгдэнэ. Энэнь радиоактивна зүйлнүүдэй унаха ябадалые эрид хороохо арга олгоно. Энэ зорилгоор туршагдаха зарядууд дотор активна бодосууд шадаал hаа багаар оруулагдана.

Советскэ Союз дотор ядерна зэбсэгэй дурсагдаhан туршалгатай дашарамдуулан иигэжэ мэдүүлхээр ТАСС томилогдоо:

Советскэ правительство эб найрамдалда дуратай политикаяа баримталан, атомна ба водородно зэбсэг заатагүй хорихо тухай дурадхалнуудые ООН-до нэгэнтэ бэшэ оруулhан юм. Атомна ба водородно зэбсэгтэй гүрэнүүд иимэ түхэлэй зэбсэгэй туршалгые буу зэбсэг хуряаха тушаа бусад асуудалнуудай талаар хэлсээнэй туйлагдаашье, үгышье hаань, зогсоохо уялга абаха ёhотой гэhэн дурадхалые Советскэ правительство 1956 оной хабар оруулhан байгаа. Тиимэ хэлсээн хадаа атомна зэбсэг хорихо ба усадхаха хэрэгтэ түрүүшын алхам боложо шадаха ба гүрэнүүдэй бэе бэеэ ойлголсолгые бэхижүүлгэдэ туhалха байгаа.

Советскэ атомна туршалганууд тушаа хэлэхэ зуураа, США-гэй гүрэнэй ажал-ябуулагшад атомна энергидэ уласхоорондын хиналта тогтоохо хэрэгтэй гэдэг байна. Ядерна туршалгада тусхай хиналтын ямаршье системэ хэрэггүй гэжэ Советскэ правительство тоолоно. Юуб гэхэдэ, мүнөөнэй техническэ арга зэбсэг хадаа дэлхэйн бүмбэрсэгэй ямаршье газарта ядерна зэбсэгэй туршалгые бэлэхэнээр элирүүлэн олохо арга олгохо байна.

Гэбэшье, Советскэ правительствын энэ дурадхалай, мүн тэрэшэлэн атомна ба водородно зэбсэг хорихо тухай дурадхалай Америкын Холбоото Штадуудта ба баруун зарим гүрэнүүдтэ дэмжэгдээгүйнь мэдээжэ. Энэ жэлдэ США-да ба Англида ядерна болон термоядерна зэбсэгэй туршагдаhаниинь мүн лэ мэдээжэ. Советскэ правительство эдэ ушарнуудые хэрэгсээнгүй байжа шадахагүй байhан туладаа өөрынгөө аюулгүй байдалай интересүүдые баримталан, ядерна зэбсэг туршалгада зохихо анхарал хандуулха баатай болоно.

Гэбэ яабашье, Советскэ правительство ядерна зэбсэг үйлэдбэрилгэ, хадагалалга болон хэрэглэлгые, мүн энэ зэбсэгые туршан тэhэлэлгые бүримүhэн хорихо тухай уласхоорондын хэлсээ туйлахын тулада гаргажа байгаа оролдолгоёо саашадаашье hуларуулхагүй.

Гэхэтэй хамта, Советскэ правительство атомай хүсые амгалан ажалда хэрэглэхэ талаар хэгдэжэ байгаа хүдэлмэриие бүхы хэмжээтээр үргэдхэхэ байна.

Монголдо экономическа ба техническэ туhаламжа Хитад үзүүлхэнь

УЛАН-БАТОР, августын 30. (ТАСС). Монголой Арадай Республикада Хитадай Арадай Республикын экономическа ба техническэ туhаламжа үзүүлхэ тухай хэлсээндэ хоёр правительствонуудай түлөөлэгшэд гараа табиба.

Энэ хэлсээнэй ёhоор, КНР-эй правительство 1956—59 онуудай туршада МНР-эй правительствода 160 миллион түхэригэй хэмжээтэй бусаалтагүй туhаламжа үзүүлхэ байна.

Энэ зөөреэр ба хитадай мэргэжэлтэд болон хүдэлмэришэдэй хабаадалгатайгаар Улан-Баторта ноохон бүд нэхэдэг фабрика, шэлэй, хирпиисын ба черепичнэ заводууд, стадион баригдаха, мүн харгы зам ба хүүргэнүүд баригдаха байна. Монголой бусад районуудта тепловой электростанци, саарhанай фабрика, хабсарагдадаг модон гэрнүүдые бэлэдхэдэг завод баригдаха, овощь тарилгын госхоз байгуулагдаха юм.

Эдэ барилгануудта хэрэглэгдэхэ түхеэрэлгэ, материалнууд болон зэбсэг хэрэгсэлнүүдые Хитадай Арадай Республика үгэхэ байна.

Вьетнамско-Лаотянска хэлсээн тухай вьетнамска хэблэл иигэжэ бэшэнэ

ХАНОЙ, августын 31. (ТАСС). ДРВ-гэй правительствын делегаци ба Лаосай королевствын правительствын делегаци хоёрой хоорондо болоhон хэлсээн тухай августын 29-дэ Ханойдо гар табигдаhан хамтын коммюнике тушаа ханойско газетэнүүд дэлгэрэнгыгээр бэшэнэ.

Коммюнике хадаа Вьетнам Лаос хоёрой hайн хүршэнэрэй харилсаандахи шэнэ алхам болоно, Индо-Хитадта ба Зүүн-Урда Азида эб найрамдал хамгаалха хэрэгтэ шухала туhа нэмэри болоно гэжэ «Нян Дан» газетэ бэшэнэ. Хоёр ороной арадуудай аша туhын тулада вьетнам арад ба ДРВ-гэй правительство энэ туйлагдаhан хэлсээе нарин нягтаар бэелүүлхэ байна гэжэ тус газетэ онсолон тэмдэглэнэ. Лаосай правительственна делегаци ба ДРВ-гэй правительство хоёрой хэлсээ хэhэнэй ашаар вьетнамшье, лаотяншье арадуудай хүсэл зоригтой тааралдаха нилээд ехэ үрэ дүн туйлагдаа гэжэ «Той Мой» газетэ бэшэнэ.

Президент Насертай „Табанай комитедэй" уулзаха болоhон тухай

КАИР, августын 30. (ТАСС). «Табанай комитет» гэгдэдэгэй түрүүлэгшэ Австралиин премьер-министр Мензис ба египетскэ республикын президент Насер хоёрой хандалгануудые абалсаhанай эсэстэ энэ комитедэй гэшүүд президент Насертай Каирта сентябриин 3-да уулзаха гэжэ хэлсэгдээ.

«Табанай комитедые» лондонско конференцидэ хабаадаhан хэдэн гүрэнүүд конференци дээрэ үгеэ ойлголсоhон ябадалые хэрэгсээнгүй байгуулhан байна. Суэцкэ каналые гадаадын эзэрхэлгэдэ үгэхэ гэhэн американска түсэбые Египедтэ үгэхэ гэжэ тус комитедтэ даалгагдаhан байна.

Египедэй хүтэлбэрилхы ажал-ябуулагшад ороной бэеэ даанхай байха эрхэдэ халдаhан американска проектые Египедэй зүбшөөжэ шадахагүй байhан тухай нэгэнтэ бэшэ мэдүүлhэн юм. «Табанай комитедтэй» уулзаха зүбшөөлөө Египедэй үгэhэн ябадал хадаа хэлсээ хэхэ үндэhэ hуури болгон «Даллесай түсэбые» Египедэй хүлеэн абаhан ябадал бэшэ юм гэжэ хэблэл дахинаа онсолон тэмдэглэнэ. «Даллесай дурадхал хадаа асуудалые амгалан ёhоор гүримшүүлхэ эшэ үндэhэн боложо шадахагүй» гэжэ «Ашшааб» газетэ мэдүүлнэ.

США-гэй сэрэгэй гаргашын ургалта

ВАШИНГТОН, августын 30. (ТАСС). Конгрессэй hайшааhан, мүнөө ябажа байгаа финансова 1956—57 оной гүрэнэй бюджет тухай мэдээнүүдые толилхынь тулада США-гэй бюджетнэ бюро хэблэлдэ үгэбэ.

Бюджедэй бүхы мүнгэнэй ехэнхи хубинь — 69,1 миллиард доллархоо 40,8 миллиард долларынь сэрэгэй зорилгодо hомологдоо. Энэнь үнгэрэгшэ бюджетнэ жэлэйхидэ орходоо 314 миллион доллароор үлүү болоно. «Шэнэ түхэлэй буу зэбсэгэй ба техникын тоогой ехэдхэгдэхэ байhан туладань» сэрэгэй гаргаша ехэ болоо гэжэ бюджетнэ бюрогой мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ.

Атомна энергиин талаар хэгдэхэ хүдэлмэридэ сэрэгэй бюджет соохоо «тон ехэ мүнгэн» — 2 миллиард шахуу доллар гаргашалагдаха байна. Энэнь үнгэрэгшэ жэлэйхиhээ 326 миллион доллароор үлүү юм. Сэрэгэй бүлэглэлнүүдэй талаар США-гэй хаииарые зэбсэглэлгэдэ 2,5 миллиард доллар гаргашалагдаха байна.

США дотор, мүн хилын саана сэрэгэй базануудые барилгада сэрэгэй бюджет соохоо 1974 миллион доллар hомологдоо. Бюджетнэ бюрогой мэдээсэhэнэй ёhоор, энэ жэлдэ США дэлхэйн бүмбэрсэгэй 600 гаран пунктнуудта сэрэгэй барилга хэхэ байна.

Сэрэгэй туйлай ехэ гаргашатай сасуулхада социальна хэмжээ-ябуулгануудта оройдоо 3 миллиард доллар, американска хэблэлэй бэшэдэгэй ёhоор, бэрхэшээлдэ ороhон хүдөө ажахыда 4,7 миллиард доллар гаргашалагдаха юм.

Бюджетнэ бюрогой мэдээсэл дээрэhээ харахада мүнөө жэлдэ бюджетнэ орошын ехэнхинь ажалшадhaа абтаха олзын налогhoo оруулагдаха болоно. Гүрэнэй үри бюджетнэ багсаамжын ёhоор 272,2 миллиард тухай доллар байха байна.

Словакиин арадай ажахын хүгжэлтэ

ПРАГА, августын 30. (ТАСС). Словацка арадай восстаниин болоhоор 12 жэлэй ойтой дашарамдуулан Чехословацка газетэнүүд статьянуудые толилно. Арадай засагай жэлнүүдэй туршада Словакиин экономико болон культурын ехээр хүгжэжэ байhан тухай тэдэ статьянууд дотор хэлэгдэнэ. Промышленна үйлэдбэри дайнай урда тээхитэй сасуулхада 5,4 дахин ургаа. Мүнөө Словаки дотор дайнай урда тээхидэ орходоо промышленна предприятинуудай тоо 500-гаар олошороо. Машина бүтээлгэ түрүү hуури эзэлнэ. Дайнай урда тээ орон дотор мянган хүн сооhоо 31-ниинь промышленностьда хүдэлмэрилдэг байгаа hаа, мүнөө үедэ 100 гаранниинь ажалладаг болоо.

Хуушанай Словаки дотор тарияшадай тоо помещигүүдэй тооhоо 120 дахин олон байбашье, тэдээнэй элдүүрилдэг газарай хэмжээ помещигүүдэйхиhээ 1,5 дахин бага байhан юм. Урдань жэл бүри 200 мянга шахуу тарияшад саг зуура хүдэлмэрилхын тулада хилын саана гарадаг байгаа. Мүнөө Словакиин бүхы тарияшад өөhэдынгөө газар дээрэ — кооперативуудта, госхозуудта ба үмсынгөө газар дээрэ ажаллана. Словацка тосхонуудай гурбанайнь нэгэндэ кооперативууд байгуулагданхай. 1951 ондо гектар бүриhөө 1.140 крон олзо доход абтаhан байгаа hаа, 1955 ондо 2615 крондо хүрэhэн байна. Словацка тосхонуудай 75 процентнь электрификацилагданхай.

Словакиин территори дээрэ мүнөө 11 дээдэ hургуули хүдэлмэрилнэ. Словакиин дунда hургуулинуудта 570 мянган үхибүүд hурана. Арадай засагай илахаhаа урда тээ Словаки дотор 196 кинотеатр байгаа hаа, мүнөө тэдээнэй тоо 900 болоо.

США-гэй компартиин национальна комитедэй мэдээсэл

НЬЮ-ЙОРК, августын 30. (ТАСС). США-гэй компартиин национальна комитет партиин национальна съездые 1957 оной февралиин 9—12-то зарлаха гэжэ тогтоогоо гэhэн мэдээсэл толилогдобо. Энээнэй урдахи съезд 1950 ондо болоhон юм. «Съезднүүдэй хоорондо ехэ забhар яахадаа гараа6 гэхэдэ, Смитын хуулиин үндэhөөр партиин олон хүтэлбэрилэгшэд арестовалагдаhан, партиин олон гэшүүд политическэ хэhээлгэ мүрдэлгэдэ ороhон байгаа» гэжэ мэдээсэл дотор хэлэгдэнэ.

«Агнууриин» сезоной эхилхэтэй хамта... Ф. Моренецэй фо[то]

Хүдөөгэй ажалшадта hонирхо[лтой] концерт харуулба

Бурят-Монголой дуунай ба хатарай ансамбли[ин] артистнар Курумканай, Баргажанай аймагуудаа[р] концерт харуулба

— Манайда театр ерээл!—гэлдэжэ байгаад бишыхан үхибүүд газаагуур гүйлдэнэ, нэгэ зариманиинь гэртээ орон, «концерт болохонь» гэжэ эжы, абанартаа hайрханашье, хүхинэшье.

Нээрээшье, правлениин үүдэндэ ашаанай хоёр машинаар дүүрэн хүн зон ерэнхэй, колхозой бухгалтертай тэдэнэй нэгэниинь хөөрэлдэжэ байба. Энэмнай Бурят-Монголой дуунай ба хатарай ансамблиин артистнар холын хойто аймагуудай нэгэн — Курумканай аймагта гастролёор ябаад, гэдэргээ бусалгандаа, Баргажанай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой ажалшадта концерт харуулхаар ерэhэн байна.

Уданшьгүй машинанууд правлениин дэргэдэхи талмай дээрэ зогсожо, өөhэдынгөө театрын байха байра бэлэдхэжэ оробо. Энээниие харааhан хүгшэд, үбгэд, үхибүүд. эндэ тэндэhээнь «энэмнай өөрөө сценэтэй театр ха юм» гэлдэн, hонирхоно, гайхалдана. Нэгэ хэдыхэн сагай үнгэрөөд байхада колхозой клубhaа дутуугүй шара ногоон үнгэтэй «клуб» тэндэ бодожо эхилбэ.

— Энэшни, зунай сагта hайн лэ юумэ ха,—гэжэ нэгэ үбгэжөөл хажуудаа hүхэ баряад байhан нүхэртөө хандана,—hэрюуншье, бэлээршье бүтэхэ юумэ байна даа,—гэлдэн тэрэ хоёр саашаа ошоно.

Тииhээршье байтар театр бэлэн болоо хэбэртэй, досоонь hандалинуудые оруулжа эхилнэ.

...Үдэшэлэн. Үдэрэй аяма халуунда үбhэ хуряалга дээрэ унаhан малгайгаа абангүй ажаллаhан колхозой гэшүүд мори тэргээршье, азтомашинааршье концерт харахаяа олоороо ерэжэл, ерэжэл байна.

...Аалихан хүшэгэ нээгдэжэ, харалгын зал соо абяа шэмээгүй болошоно.

— Концертээ эхилхэмнай,— гэжэ нариихан, дунда зэргын бэетэй басаганай хэлээд,—хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдтэ халуун баярые хүргэнэбди!» тэхэтэйнь сасуу тэндэ сугларагшад нэрьемэ альга ташалгаар угтана.

Удаань Родыгинай хүгжэм доро зохёогдоhон «Едут новоселы» гэжэ дууе ансамблиин хоор гоё hайханаар дуулажа сугларагшадай hайшаалда хүртэбэ. Тэрэнэй удаа ансамблиин солист Бальжи-Нима Мунгунов «Агроном», «Бродяга», «Тракт[ористын дуун»] гэжэ [...] дуулаа. Илангаяа «Тра[...] дуун» сугларагшадта [...] шаагдаа. Тэрэнэй нэгэ [...] нимэ:

Золтой наhыем шэмэгл[...]
Золгомоор нэгэ басаган[...]
Золгомоор басаган хэн[...]
Жолоошол Долгорхом[...]

Ирагуу hайханаар ииг[...] хадань, зал соо шэмээтэй [...] нэрьемэ альга ташалга б[...]

Мүн тэрэшэлэн компози[тор ...]жит Батуевай зохёоhон «[...] сюита» гүйсэдхэгдэбэ. «Хэжэнгын гол» гэжэ дуу[...] hонирхолтой, hайханаарш[...] хэгдөө.

Иигэжэ Бурят-Монгол[ой дуунай] ба хатарай ансамблиин [...] арадай демократиин орону[...] СССР-эй арадуудай ираг[...] олон дуунуудые дуулажа, [...]зын хатар танцаараа ко[...]шүүдые hонирхуулжа, тэд[...] шаалда хүртэбэ.

Ансамблиин артистнууд [...] Нима Мунгунов, Максим [...] Е. Егоров, В. Тумурова, С[...] Ч. Шанюшкина болон бу[...]гаяа hайнаар дуулаhан[...] наада гүйсэдхэhэншье ба[...]

Тус ансамблиин артист[...] ажахын хүдэлмэрилэгшэд[...] харуулхаhаа гадна, мүн [...] адуу малда үбhэ тэжэ[...] хэхэдэнь туhалалсаhан б[...] шээлхэдэ, тэдэнэр Куру[м...] магай Хрущевой нэрэмжэ[...]до нэгэ үдэрэй туршада [...] тоннын багтаха силосэй [...] таhан байна. Мүн тэрэш[...] гажанай аймагай Лени[нэй нэрэм]жэтэ колхоздо үглөөн[...] часhaа үдэрэй хоёр час[...] силосэй траншей сэбэрл[...] гектар кукуруза гараар [...] тармаад, силос болголсо[...] Эндэ оркестрын артист[...]туев, Бадма Цыденов, В. [...]ва, солист Б.-Н. Мунгун[...] бусад жэшээтэ hайнаар [...]рилөө.

Эдэнэрэй туhаламжа [...] дэнь тус колхозуудай [...] партийна организацинуу[...] баясхалан хүргэhэн, ажал[...] ехэ амжалта туйлахые[...] байна.

Б. Цыре[...]

Вьетнамай Демократическа Республикын 11 жэлэй ой

Вьетнамай Демократическа Республикын соносхогдоhон үдэрhөө хойшо сентябриин 2-то 11 жэл гүйсэбэ. 1945 оной август соо японско эзэмдэгшэдтэ эсэргүүсэжэ, коммунистическэ партиин хүтэлбэри доро демократическа фронтын эмхидхэhэн, вьетнам арадай илалта түгэс восстаниин hүүлээр Хо Ши Мин толгойлогшотой саг зуурын республиканска правительство байгуулагдажа, сентябриин 2-то ороноо демократическа республика гэжэ соносхоhон байгаа. 1946 оной январь соо республикын национальна сүлэаанда бүгэдэниитын hунгалта болоhон, ноябрь соо—түрүүшын демократическа конституци баталагдан абтаhан баина.

Вьетнам арадай илалта империалистическэ түрэнүүдэй, түбхын түрүүн Франциин хоро ехээр бусалгаа. Юуб гэхэдэ, Франци олон арбаад жэлэй туршада, дэлхэйн хоёрдохи дайн болотор, Вьетнамые эзэрхэжэ байhан юм. Колониальна эзэрхэлгээ дахин hэргээхын зорилгоор империалистическэ гүрэнүүд 1945 оной сентябрь соо Вьетнам худар сэрэгүүдээ эльгээжэ эхилhэн байна. Тиин 1946 оной hүүл багта французска колонизаторнуудай үүдхэhэн олон жэлэй дайн эхилhэн байха юм. 8 жэл үлүүтэй үргэлжэлhэн эрэлхэг шанга тэмсэл соогуур вьетнам арад өөрынгөө эрхэ сүлөөе хамгаалжа шадаа. 1954 ондо болоhон Женевскэ хэлсээн Индо-Хитадтахи дайнда эсэс табижа, колонизаторнуудай үүдхэлгээр хоёр хуби болгогдоhон ороние нэгэдүүлхэ эрхэ нүхэсэл бии болгоhон байна.

ДРВ хадаа Индо-Хитадай хахад арал дээрэ 17-дохи параллельhээ хойшо hуурижанхай. Тэрэнэй газар 165 мянган дүрбэлжэн километр (бүхы Вьетнамай газар 350 мянга шахуу дүрбэлжэн километр) юм. Республика дотор 13 миллион шахуу хүн тоологдоно. Хамта дээрээ бүхы Вьетнам соо 23 миллион хүн зонтой. 17-дохи параллельhээ урагшаа баруунай империалистическэ гүрэнүүдэй хүлhэншэ Нго Динь Дьемэй хархис засаг бии болонхой.

Дайнай болихотой сасуу ДРВ-гэй ажалшад дайгаар hандаргагдаhан ажахыгаа hэргээн бодхоожо, ажабайдалаа таатай зохидоор байгуулжа эхилhэн байна. Энэ талаар шухала хэмжээ-ябуулгануудай нэгэн хадаа газарай реформо болоно. ДРВ-гэй правительство газарай реформые 1954 оной апрельhээ үнгэргэжэ эхилээ hэн. Помещигүүдэй газарай абтаhанай, хүдөө ажахын машина зэмсэгүүдэй хуряагдаhанай ашаар тарияшад 690 мянган га газартай, 104 мянга үлүүтэй толгой эбэртэ бодо малтай, 1840 мянган хүдөө ажахын машина зэмсэгүүдтэй болоhон байна. Хойто Вьетнамда феодализмые усадхаха зорилго гол түлэб дүүргэгдээ гэжэ hаяхан тунхаглагдаhан ДРВ-гэй министрнүүдэй соведэй коммюнике соо заагдана. Помещигүүдэй анги усадхагдажа, тэдэнэй газар олон миллион тарияшадта хубаагдаа. Мүнөө Вьетнамай тосхонуудаар гүрэнэй түрүүшын ажахынууд, кооперативууд бии болгогдожо байна. Мүнөө гүрэнэй 15 ажахынууд бии болонхой.

ДРВ-дэ богонихон болзор соо олон арбаад промышленна предприятинууд hэргээн заhагдажа, ашаглалгада оруулагдаа. Мүнөө бүхы промышленна продукциин 40 процентынь гүрэнэй сектор бүтээн гаргана. Мүн дайн соогуур hандаргагдаhан түмэр харгынууд, бүхыдөө шахуу шоссейнэ харгынууд заhагдаhан ба шэнээр баригдаhан, олон портнууд заhагдажа hайжаруулагдаhан, хэдэн судоверфьнүүд баригдаhан байха юм. Хүдөө ажахын ба промышленностиин хүгжэлтэ худалдаа наймаае түргэнөөр хүгжөөхэ арга олгоо. Мүнөө ДРВ 14 гүрэнүүдтэй худалдаа наймаа хэнэ.

Аха дүү оронуудай hайн hанаата туhаламжын ашаар вьетнам арад ажахыгаа hэргээн бодхоолгодо иимэ гайхамшагта амжалта туйлажа шадаа. Жэшээлхэдэ, КНР-эй правительство 1955 ондо 800 миллион юань бусаалтагүйгөөр үгэhэн байна. Мүн тэрэ жэлдэ Советскэ Союз 400 миллион түхэриг бусаалтагүйгөөр үгөө.

Арадай гэгээрэлэй талаар ДРВ-гэй правительство нилээд ехэ оролдолго гаргана. Французска колонизаторнуудай эзэрхэжэ байhан үедэ эндэхи хүн зоной 90 үлүүтэй процентнь үзэг бэшэг мэдэхэгүй байhан юм. Республикын тогтоhонhoo хойшо үзэг бэшэг мэдэхэгүй ябадал усадхаха курсануудые 10 миллион үлүүтэй хүн дүүргээ. Мүнөө эдэ курсануудта 1,5 миллион шахуу хүн hуража байна. Мүнөө эндэ 5 университет бии.

Гэхэтэй хамта, Урда Вьетнамда тад ондоо байдал харагдана. Урда Вьетнамай хархис засагаархид США-гэй империалистнуудаар дэмжэгдэн ба тухирагдан, ороноо хоёр ондоо зандань байлгахын тула, Женевскэ хэлсээнүүдые таhалдуулхын ба ороноо нэгэдхэхын түлөө тэмсэдэг демократическа организацинуудай ажал-ябуулгые дарахын тула хамаг хүсэеэ гаргажа байна. Энэ зорилгоор эндэ сэрэгэй ехэ бэлэдхэл хэгдэнэ. Урда Вьетнамска засагаархидай түлөөлэгшэд ДРВ-е ходо дайн сэрэгээр занадаг байна. Урда Вьетнамда хүн зоной байдал hайжаруулхын түлөө ямаршье хэмжээн абтанагүй, экономиконь гадаадын, илангаяа американска монополиhoo бүрин дулдыдана. Урда Вьетнамай засагаархид Женевскэ хэлсээнүүдые эбдэжэ, энэ жэлэй март соо «бүгэдэниитын hунгалта» үнгэргөөд, Урда Вьетнамай республика байгуулагдаа гэжэ соносхоходоо ороноо амгалан ёhоор нэгэдүүлхэ дурагүй байhанаа үшөө дахин гэршэлээ. Харин тиихэдэ ДРВ-гэй правительство Женевскэ хэлсээнүүдые наринаар сахина, бүхы Вьетнам соо бүгэдэниитын hунгалта үнгэргэн, ороноо амгалан ёhоор нэгэдүүлхын ба нэгэдэмэл демократическа правительство байгуулхын түлөө оролдоно. ДРВ-гэй правительство эб найрамдалда дуратай байhанаа, ороноо амгалан ёhоор нэгэдүүлхэ хүсэлэнтэй байhанаа гэршэлэн, энэ жэлэй июнь соо вьетнамска арадай армиие 80 мянган хүнөөр үсөөн болгохо шиидхэбэри абаа.

ДРВ-гэй арад республикынгаа 11 жэлэй ойе тэмдэглэхэ зуураа, өөрынгөө правительствын, Вьетнамай ажалшадай партиин хүтэлбэри доро зохёон байгуулхы амгалан ажалаа найдамтайгаар үргэлжэлүүлжэ, оронойнгоо экономикые hэргээжэ, шэнэ, жаргалтай ажабайдал байгуулна.

Л. Вольнов.

Нэгэ үдэрэй воскресник

Август hарын нэгэ үглөөгүүр...Баргажанай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо амаралтаар ошоод байhан студентнүүд өөhэдынгөө хүсөөр нэгэ үдэрэй воскресник хэбэ. Тэдэнэр Улюкчикан нютагай тээ зүүнтэй байдаг гахайн фермын дэргэдэ 140-өөд тонно силосэй багтаха нүхэ сэбэрлээд, модыень hэльбэжэ табяа. Энэ воскреснигтэ Улан-Удын хүдөө ажахын техникумэй студентнүүд Доржо Очиров, Доржо Дугаров, hурагша Надежда Пилдано[ва, колхо]зой үнинэй түмэршэ дарх[ан ...] Ангаров, колхозой гэшү[үн ...] Ринчино гэгшэд илангаяа [...] хүдэлмэрилhэн байна.

Тэдэнэр хойто үдэрын[...]сэг сабшажа, тэрэ нүхэн[...]лос дараба.

Т. Б[...]

Редактор Д. Л. ЛОБ[...]

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора — 46-32, заместителя редактора — 32-74, отв секретаря — 27-37, партийной жизни, сельского хозяйства — 47-59, пропаганды и переводов — 35-[...] культуры и быта, промышленности — 34-05, местной информации и писем — 24-74, корректорская — 3?-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров — 16.

Н—00855. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. №